

s t a d i a

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

KAMARIMUSIIKKIA MUSIIKKILUOKILLE

Oppilaslähtöinen kuvaus Vantaan Peltolan koulun vuoden 2005
yhteismusisointiprojektista

Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogi
Opinnäytetyö
Toukokuu 2007

Paula Nurminen
Anna Tötterström

Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Musiikkipedagogi	
Tekijä Paula Nurminen & Anna Tötterström			
Työn nimi Kamarimusiikkia musiikkiluokille: Oppilaslähtöinen kuvaus Vantaan Peltolan koulun vuoden 2005 yhteismusisointiprojektista			
Työn laji Opinnäytetyö		Aika Toukokuu 2007	Sivumäärä 50+18+CD
TIIVISTELMÄ			
<p>Syksyllä 2005 järjestettiin kamarimusiikkiprojekti Vantaan Peltolan yläkoulun musiikkiluokkien oppilaille. Projekti oli osa Stadian BaRokkia ja Kamuja -hanketta. Ryhmät saivat ohjausta kuuden viikon ajan ja opettajina toimivat Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian musiikkipedagogiopiskelijat. Osallistuimme itse projektiin opettajina. Opinnäytetyössämme kuvaamme oppilaslähtöisesti projektia.</p> <p>Perehdymme opinnäytetyössämme kamarimusiikkiyhtyeiden oppimisprosessiin ja ryhmätyöskentelyyn. Erityisesti kiinnitämme huomiota siihen, miten yhtyeiden saama ohjaus ja yhteistoimintaprosessi vaikuttaa oppilaiden käsityksiin itsestään musiikin harrastajina ja oppijoina. Tutkimme myös miten kurssia voisi jatkossa kehittää.</p> <p>Keräsimme aineistoa työtämme varten videoimalla oppitunteja, haastatteleamalla projektiin osallistuneita oppilaita ja opettajia sekä kahdella kyselylomakkeella, joilla keräsimme oppilailta kokemuksia ja palautetta.</p> <p>Työmme tuloksena voi todeta, että projektilla oli myönteinen vaikutus oppilaiden musiikin oppimiseen ja heidän käsityksiinsä omista musiikkitaidoistaan. Tunneilla pyrittiin antamaan mahdollisuus siihen, että oppilaat saivat itse vaikuttaa työskentelyyn ja harjoitettavan teoksen tulkintaan. Itseohjautuvuuden ja oppilaslähtöisyyden tukeminen antoi oppilaille varmuutta ja rohkeutta omaan soittoon ja näin ollen vaikutti positiivisesti oppimisprosessiin. Eniten hyötyä yhteissoitosta oli niille oppilaille, jotka eivät olleet aikaisemmin soittaneet kamarimusiikkia.</p> <p>Kaiken kaikkiaan projekti oli onnistunut ja sekä oppilaat että opettajat oppivat uutta, joten vastaavia oppilaitosten välisiä hankkeita kannattaa jatkossakin toteuttaa. Työmme tuloksia voi soveltaa Peltolan koulun tulevilla projekteilla sekä musiikkioppilaitosten ja koulujen opetuksessa.</p>			
Teos/Esitys/Produktio			
Säilytyspaikka Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia kirjasto/Ruoholahti			
Avainsanat kamarimusiikki, oppilaslähtöinen oppiminen, ryhmäopetus, musiikillinen minäkuva			

Degree Programme in Classical Music		Degree Music pedagogue	
Author Paula Nurminen and Anna Tötterström			
Title Chamber music for a school program: A Student-oriented description of the chamber music project 2005 at Peltola school, Vantaa			
Type of work Thesis	Date May 2007	Pages 50+18+CD	
<p>ABSTRACT</p> <p>In the autumn of 2005, a chamber music project was organised at the Peltola upper comprehensive school in classes specialising in music. The students involved were between 13 and 14. The project was a part of a venture called BaRokkia ja Kamuja [BaRock and Pals]. For six weeks the students were taught by music pedagogy students from the Helsinki Polytechnic Stadia. We participated in the project as teachers. In this thesis we describe the project from a student's point of view.</p> <p>We examined the learning process and team work abilities in the chamber music groups. We were especially interested in the ways that teaching and working in small groups affected the students' views of themselves as musicians and music students. Our goal was also to find out how the project could be developed further.</p> <p>The lessons were videotaped. We also interviewed the students and teachers who were involved in the project and administered two questionnaires to the students in order to collect their thoughts and feedback.</p> <p>Our research showed that the project had a positive impact on the way the students learned and on their views of their musical skills. The main idea during the lessons was to give the students a chance to influence the course of the events and the interpretation of the piece being worked on. The self-directed, student-oriented approach helped the students to gain courage and self-confidence during the learning process. The project was most helpful to those students who had not played chamber music before.</p> <p>All in all the project was successful. The students and teachers learned a lot, and people involved felt that similar projects should be continued. The results of our thesis can benefit the Peltola school and be utilised in the planning of teaching by music institutes and schools.</p>			
Work / Performance / Project			
Place of Storage Helsinki Polytechnic Stadia library/Ruoholahti			
Keywords chamber music, student-oriented learning, group teaching, musical self-image			

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Peltolan koulun yhteismusisointiprojektin kuvaus	3
2.1 Projektin esittely	3
2.2 Projektin suunnittelu	5
2.3 Projektin eteneminen.....	7
2.4 Opetuksen tavoitteet	9
3 Työn teemat	13
3.1 Oppilaslähtöinen opetustapa.....	13
3.2 Pienryhmä ja roolit	16
3.3 Musiikillinen minäkäsitys.....	18
3.4 Projektin kehittäminen	19
4 Tutkimusaineiston kerääminen.....	20
4.1 Videointi	20
4.2 Haastattelut	21
4.2.1 Opettajien haastattelu	21
4.2.2 Oppilaiden haastattelu	22
4.2.3 Musiikinopettajan haastattelu	23
4.3 Kyselylomakkeet.....	23
4.3.1 Ensimmäinen kyselylomake	23
4.3.2 Toinen kyselylomake.....	24
4.4 Tutkimustulosten purku.....	25
5 Tutkimustulokset	26
5.1 Yhtyeiden oppiminen	26
5.1.1 ”Opin varmaan soittaa paremmin”	27
5.1.2 ”Yrittää vaan tsempata niitä kauheesti”	29
5.1.3 ”Meistäkin oli kyllä kiva käydä opettamassa”	31
5.2 Pienryhmässä työskentely.....	32
5.2.1 ”Yhteistyö toimii!”	32
5.2.2 ”Ei me voida sitä kivaa luoda siihen yksinään”	34

5.2.3 ”Pianisti ehkä saattaa eniten heilua sen pianistin luona”	35
5.3 Musiikillinen minäkäsitys.....	36
5.3.1. ”Mutta se menikin ihan hyvin”	36
5.3.2. ”Ne oli ihan lungisti siinä”.....	37
5.3.3. ”Yhteistyökykyä ja iloista asennetta”.....	38
5.4 Projektin kehittämis ehdotukset.....	39
5.4.1 ”Jes, nyt me päästään sinne”	39
5.4.2 ”Pieni ihmisjahti piristää aamua”	41
5.4.3 ”Kurssi oli hyvä juttu!”	42
5.5 Tutkimustulosten yhteenvetoa	43
6 Pohdintaa	46
Lähteet.....	49
Liitteet	

1 Johdanto

Opinnäytetyömme tavoitteena on kuvata oppilaslähtöisesti Vantaan Peltolan koulussa syksyllä 2005 järjestettyä yhteismusisointiprojektia. Projektissa ohjattiin yläasteen musiikkiluokkien oppilaista koostuvia kamarimusiikkiyhtyeitä. Opetus oli osa oppilaiden lukujärjestykseen kuuluvia musiikkitunteja. Projektin opettajina toimivat Stadian musiikin koulutusohjelman pedagogiopiskelijat. Projektista tuli opinnäytetyömme aihe, koska osallistuimme siihen opettajina ja kamarimusiikin soittaminen on meille molemmille yksi tärkeimmistä musiikinopiskelun osa-alueista. Tahdoimme siis oppia myös opettamaan kamarimusiikkia, ja projekti tarjosi siihen hyvän mahdollisuuden.

Pyrimme kuvaamaan projektia oppilaiden näkökulmasta, olihan yksi projektin tärkeimmistä tavoitteista se, että yhteismusisointi olisi heistä mielekästä. Monet oppilaista eivät olleet koskaan aikaisemmin soittaneet kamarimusiikkia, joten tahdoimme antaa heille positiivisen elämyksen yhdessä soittamisesta. Oppilaille tarjottiin myös keinoja yhteismusisointiin. Yhtyeille pyrittiin opettamaan sellaisia kamarimusiikin perusasioita, joita he voisivat hyödyntää erilaisissa yhtyeissä soittaessaan. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi helpot harjoitteet (kaanonsoitto, reagoiminen toisen antamaan impulssiin) ja toisten yhtyeen jäsenten sekä kokonaisuuden ja balanssin kuunteleminen. Oppilaat saivat lisäksi nuottimateriaalia ja heitä innostettiin kamarimusiikin soittamiseen jatkossakin.

Selvitimme oppilaiden kokemuksia ja ajatuksia projektista useilla eri menetelmillä: opetus videoitiin, oppilaat vastasivat kahteen eri kyselylomakkeeseen ja heitä haastateltiin. Lisäksi haastattelimme projektin opettajia sekä Peltolan koulun musiikinopettaja Marjukka Mäyryä selvittääksemme, miten projektille asetetut tavoitteet täyttyivät.

Koska projektin tärkein tavoite oli innostaa oppilaita yhdessä soittamiseen, otimme oppilaslähtöisyyden tutkimuksemme lähtökohdaksi. Halusimme nimenomaan selvittää, miten oppilaat kokivat kurssille osallistumisen. Meitä kiinnosti erityisesti oppilaiden musiikillinen minäkäsitys. Minkälainen käsitys oppilailla oli itsestään soittajina ja yhtyeen jäseninä? Miten nämä käsitykset mahdollisesti muuttuivat projektin aikana?

Toinen selvitettävistä asioista oli yhteysoiton sosiaalinen aspekti. Miten oppilaat kokivat pienryhmissä toimimisen? Muodostuiko ryhmissä kenties jonkinlaisia rooleja? Tutkimme myös kamarimusiikkiyhtyeiden kehittymistä: halusimme selvittää, kokivatko oppilaat ylipäättään oppineensa kurssilla uusia asioita ja jos niin mitä ne olivat. Lisäksi meitä kiinnosti miten oppilaiden ja opettajien näkemykset ryhmien kehittymisestä mahdollisesti poikkeaisivat toisistaan. Kysyimme myös oppilaiden mielipiteitä projektin onnistumisesta ylipäättään, sillä tiedossa oli jo ennen opetuksen alkua, että koululla tultaisiin järjestämään jatkossakin vastaavanlaisia projekteja. Toivommekin, että työstämme ja oppilaiden antamasta palautteesta voisi olla hyötyä samankaltaisia projekteja suunniteltaessa.

Opinnäytetyön tekeminen parityönä oli käytännöllistä, koska tutkimusaineistoa oli runsaasti. Tutkimustuloksia analysoidessa oli hyvä, että työtä voitiin jakaa kahden ihmisen kesken. Esimerkiksi kyselylomakkeita käsitellessämme toinen teki kysymysten välisiä ristiinvertailuja ja toinen kirjoitti ulos oppilaiden antamia avoimien kysymysten vastauksia. Koska kaikki yhtyeiden ja opettajien haastattelut piti litteroida, jaoimme myös tämän työn keskenämme. Yhdessä toteutimme videoiden katselun ja kirjallisen työn suunnittelun. Itse kirjoittaminen eteni niin, että jaoimme suunnittelun jälkeen työme luvut puoliksi. Molemmilla oli kaksi isompaa lukua, joihin pääasiassa keskityttiin. Aina kun jokin luku valmistui, kävimme sen yhdessä läpi ja teimme siihen korjauksia. Johdannon ja pohdinnan kirjoitimme yhdessä.

Opinnäytetyömme seuraavassa luvussa kuvaamme yhteismusisointiprojektin etenemistä. Kolmas luku keskittyy opinnäytetyömme keskeisiin teemoihin. Neljännessä luvussa kerromme käyttämistämme tutkimusmenetelmistä. Viidennessä luvussa esittelemme ja havainnollistamme työn tuloksia. Lopuksi pohdimme opinnäytetyön sovellettavuutta ja merkitystä.

2 Peltolan koulun yhteismusisointiprojektin kuvaus

2.1 Projektin esittely

Yhteismusisointiprojekti järjestettiin Peltolan koululla Tikkurilassa syyslukukauden 2005 aikana (ks. liite 1). Se toteutettiin marras- ja joulukuussa pitämällä kuusi viikkoa kestävä kamarimusiikkikurssi seitsemännen ja kahdeksannen musiikkiluokan oppilaille. Opetus tapahtui yhtyeittäin yhden tai useamman opettajan johdolla, ja kurssin aikana kerättiin aineistoa opettajien harjoitus- ja opinnäytetöitä varten videoimalla oppitunteja. Projekti oli oppilaille osa tavallista musiikinkurssia, ja kurssille osallistumalla heillä oli myös mahdollisuus nostaa musiikin numeroaan.

Projektimme oli osa BaRokkia ja KaMuja –nimisenä ideoitavaa Stadian t&k-hanketta (Tuovila 2006). Hankkeen ensimmäinen osa toteutettiin Helsingissä Kaisaniemen koululla keväällä 2005. Sen tarkoituksena oli perehdyttää 8–12-vuotiaita musiikkilinjan oppilaita barokin soittimiin, esiintymiskäytäntöihin ja improvisointiin. Tarkoituksena oli myös sekä saada uutta yleisöä klassiselle musiikille että saada lapset innostumaan yhdessä soittamisesta. (Susitaival 2006; Vesterinen 2005). Samat tavoitteet olivat meille tärkeitä myös Peltolan projektissa. Peltolan koulun oppilaita rohkaistiin kuuntelemaan konsertteja ja projektiin osallistuneiden oppilaiden perheet saivat vapaalippuja Stadian syksyn 2005 kamarimusiikkikonsertteihin.

Peltolan koulun yhteismusisointikurssille osallistuneet oppilaat olivat seitsemäs- ja kahdeksaluokkalaisia, eli noin 13–14-vuotiaita. Mukana oli jousisoittajia, pianisteja ja puupuhaltajia, joista koottiin yhteensä kahdeksan erilaista kamarimusiikkikyhtyettä: pianotrioja, viuluryhmiä, puhallinryhmiä ja jousikvartetti. Oppilaita oli yhteensä kolmekymmentäviisi, joista kaksi oli poikia ja loput tyttöjä. Yhtyeet muodostettiin ennen kurssin alkamista koulun musiikinopettaja Marjukka Mäyryn johdolla. Marjukka oli ollut projektin suunnittelussa mukana alusta alkaen. Hän hoiti yhteydenpitoa Peltolan koulun ja Stadian välillä ja osallistui kurssin suunnitteluun, mutta ei itse opettanut kamarimusiikkikyhtyeitä.

Kokoonpanoja muodostettaessa Marjukan lähtökohtana oli, että samassa ryhmässä soittavat oppilaat olisivat keskenään samassa vaiheessa soitto-opintojaan ja että

mahdollisimman monet oppilaat pääsisivät mukaan. Kurssin aikana kaikilla yhtyeillä oli oma vastuuopettaja, mutta yleensä tunneilla oli paikalla vähintään kaksi opettajaa. Tunnit videoitiin, joten usein toinen opettajista kuvasi videokameralla ja toinen opetti. Tarkoituksena oli näin kokeilla opettamistapaa, joka oli sekä meille opettajille että kurssin oppilaille tavallisesta poikkeavaa toimintaa, yleensä kun musiikkia opetettaessa paikalla on vain yksi opettaja.

Oppilaiden soitto-opintojen vaihe vaihteli jonkin verran. Osa oli suorittanut 3/3-tutkinnon, osa oli soittanut vasta pari vuotta. Suurin osa oppilaista oli kuitenkin noin 2/3-peruskurssitasoisia ja opiskeli koulun lisäksi soittamista musiikkiopistossa. Koululla toimi musiikkiluokkien orkesteri sekä luokkaorkestereita, joissa kaikki oppilaat olivat harjoitelleet yhdessä soittamista, mutta varsinaisesta kamarimusiikin soittamisesta suurimmalla osalla ei ollut aikaisempaa kokemusta.

Me opettajat olimme Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian musiikkipedagogiikan opiskelijoita. Mukana olivat alttoviulisti Paula Nurminen, viulistit Anna Tötterström ja Hanna Raiskio, sellisti Essi Toivonen, pianistit Anu Kosonen ja Minna Mustonen sekä huilisti Soile Ylivuori. Useimmilla oli projektin aikana meneillään kolmas tai neljäs opiskeluvuosi, joten opintoja oli jo jonkin verran takana, ja kaikilla oli aikaisempaa kokemusta myös opettamisesta.

Itse olimme soittaneet kamarimusiikkia melko paljon Stadian opintojen aikana ja jo aiemmin musiikkiopinnoissamme. Olimme myös järjestäneet Stadian opetusharjoittelun yhteydessä harjoitusoppilaillemme ryhmätunteja. Varsinainen kamarimusiikkiyhtyeen ohjaaminen oli sen sijaan meille uutta. Muillakin opettajilla oli samantapainen tausta.

Stadialaiset saivat projektista opintopisteitä. Kaikki suorittivat projektissa työharjoitteluaan ja lisäksi osa meistä opiskelijoista sopi tekevänsä projektiin liittyen projektityön tai opinnäytetyön. Suunnitteluvaiheessa otettiin huomioon se, mitä suorituksia eri opiskelijat tarvitsivat kurssista ja jaettiin työtaakkaa sen mukaan. Itse päätimme jo ennen kurssin alkua, että teemme opinnäytetyömme projektiin liittyvästä aiheesta, joten aineiston kokoaminen alkoi heti kun projektia alettiin suunnitella.

Opiskelijoiden projektiin osallistumista motivoi se, että saisi kokeilla yhtyeiden opettamista. Minna Mustonen kertoi seuraavasti, miksi halusi tulla mukaan projektiin:

Saada tää opintojen soveltava projekti tehty oli yks syy mikä vaikutti, mutta projekti myös kiinnosti, koska se oli itselle uus tilanne, että en oo sen ikäisiä opettanu koska en ole opettanut paljon, paitsi sijaisena. Ja sitten myös se koko tilanne oli erilainen kun opettaa ryhmässä, ryhmää.

Peltolan koululle annettiin kopiot niiden kappaleiden nuoteista, joita oppilaat olivat kurssilla soittaneet. Materiaalin lisäksi koulu voi käyttää esimerkiksi tämän opinnäytetyön tutkimustuloksia apuna vastaavanlaisia tulevia projekteja suunnitellessa. Marjukka Mäyry kertoi, että koululla oli ennen kamarimusiikkikurssia kokeiltu samantapaista bändiopetusta, joka ei kuitenkaan ollut onnistunut kovin hyvin. Tällä kertaa hän oli kuitenkin tyytyväinen kurssin opetuksen onnistumiseen.

2.2 Projektin suunnittelu

Projekti käynnistyi keväällä 2005, kun musiikin koulutusohjelman opinnäytetöistä ja t&k-toiminnasta vastaava opettaja Annu Tuovila ja Peltolan koulun musiikinopettaja Marjukka Mäyry aloittivat projektin alustavan suunnittelun. Etukäteen sovittiin kurssin ajankohta ja yleisluonne. Päätettiin myös, että kurssin aikana olisi kaksi konserttia: kurssi alkaisi opettajien järjestämällä kamarimusiikkikonsertilla ja kurssin päätteeksi projektiin osallistuneet oppilaat pääsisivät esiintymään koulun tilaisuudessa.

Annu keräsi mukaan opiskelijoita, joita kiinnosti tämänkaltaisen kamarimusiikkityöskentelyn ohjaaminen. Suunnittelutyö toteutettiin osana Stadian opinnäytetyöpajaa, jonka ohjaajina toimivat Annu Tuovila ja työharjoittelusta ja aikuiskoulutuksesta vastaava projektisuunnittelija Kristiina Peltonen. Paja ja samalla projektin valmisteluvaihe oli syys-lokakuussa 2005. Kurssin opetukseen osallistuvat opiskelijat, Annu Tuovila ja Kristiina Peltonen tekivät yhteistyössä projektisuunnitelman (ks. liite 2), jossa käytiin vaihe vaiheelta läpi yhteismusisointikurssin eteneminen, tavoitteet ja onnistumiseen vaikuttavat asiat. Annu oli yhteydessä Peltolan koulun musiikinopettaja Marjukka Mäyryyn, jolle lähetettiin aina sähköpostitse uusin versio projektisuunnitelmasta. Hän kertoi omia kommenttejaan ja ehdotuksiaan ja suunnitelmaa päivitettiin viikottain.

Ennen projektin alkua saimme musiikinopettaja Marjukalta listan kurssille osallistuvista ryhmistä. Jaoimme yhtyeet etukäteen opettajille soittimien ja aikataulujen mukaan. Jokaisella yhtyeellä oli oma vastuuopettajansa, ja lisäksi sovimme, että paikalla olisi aina toinen opettaja auttamassa opetuksessa ja kuvaamassa tunteja. Opetusta oli vaikea suunnitella etukäteen, sillä tässä vaiheessa emme vielä tienneet lainkaan, minkälaisia ja millaisia asioita osaavia soittajia yhtyeissämme tulisi olemaan.

Projektisuunnitelman ohella teimme muitakin etukäteisvalmisteluja. Keräsimme yhtyeille sopivaa ohjelmistoa ja harjoitteita. Arvelimme, että projektin suurin riski oli se, että kappaleet eivät ehtisi valmistua ajoissa. Siksi päätimme ottaa oppilaiden soitettavaksi teoksia, jotka olisi mahdollista oppia ilman stemmojen kotiharjoittelua. Valmiin ohjelmiston löytäminen osoittautui hieman hankalaksi, ja osa opettajista tekikin itse sopivista kappaleista sovituksia omille yhtyeilleen. Apuna ohjelmiston etsimisessä olivat Annu sekä Stadian sellonsoiton yliopettaja Tapani Heikinheimo. Tapani lupautui myös auttamaan kurssin aikana tarvittaessa, sillä hänellä oli paljon kokemusta ryhmäopetuksesta.

Ennen kurssin alkua oppilaille jaettiin tiedotteet (ks. liite 3), joissa esiteltiin projekti lyhyesti. Tarkoituksena oli, että myös oppilaiden vanhemmat saisivat yleistä tietoa yhteismusisointikurssista. Lisäksi tiedotteessa kysyttiin vanhempien lupaa yhtyeiden videoimiseen ja toivotettiin heidät perheineen tervetulleiksi kamarimusiikkikurssin jouluseen päätöskonserttiin sekä Stadian kamarimusiikkikonsertteihin.

Sovimme, että konsertit nauhoitettaisiin, joten koulun auditorioon piti järjestää nauhoitukseen tarvittavat laitteet sekä äänittäjiä. Nauhoituksesta vastasivat Sibelius-Akatemian musiikkiteknologiaopiskelijat harjoitustyönään. Tarkoituksena oli järjestää kurssin aluksi konsertti, jossa me opettajat soittaisimme kamarimusiikkia. Mietimme aluksi sopivia kokoonpanoja tätä konserttia varten ja keräsimme sopivaa ohjelmistoa. Harjoittelimme konsertin ohjelmistoa keskenämme ja pidimme harjoitusesiintymisen opinnäytetapajan yhteydessä ennen varsinaista konserttia.

2.3 Projektin eteneminen

Ensimmäinen tapaamisemme oppilaiden kanssa oli koululla järjestetty konsertti, jossa soitimme itse kamarimusiikkia. Konsertin tarkoitus oli herättää oppilaiden mielenkiinto yhdessä soittamista kohtaan. Ohjelmiston yritimme valita niin, että se olisi oppilaille mieluista, sekä joltain osin samantapaista kuin kurssilla soitettava ohjelmisto. Ajattelimme myös, että itse esiintymällä antaisimme oppilaille positiivisen kuvan yhdessä esiintymisestä. Konsertissa soitimme klassista ja hieman kevyempää ohjelmistoa. Konsertti nauhoitettiin ja siitä sekä oppilaiden loppukonsertista editoitiin CD-levy nimeltään Muutamia hetkiä musiikin ja kavereiden parissa: Musiikkia Peltolan koulun syksyn 2005 konserteista (ks. liite 10).

Opettajakonsertin sävellysten klassisempaa linjaa edustivat esimerkiksi Saint-Saënsin Joutsen ja hieman modernimpi teos, Jaakko Kuusiston Johdanto ja Burleski pianotriolle. Koska halusimme mukaan myös jotain hauskaa ja kevyempää ohjelmistoa, otimme yhdeksi teokseksi Professori Teddy Borin Bach at the double –sävellyksen, joka on sovitus Bachin konsertosta kahdelle viululle. Alun perin kappale oli kirjoitettu kahdelle viululle ja sellolle tai kontrabassolle, mutta lisäsimme mukaan itse sovittamamme alttoviulusoolon, jotta oppilaat kuulisivat miltä jousikvartetin soitto kuulostaa. Oppilaat kuuntelivat konsertin kiinnostuneina ja taputtivat innokkaasti. Meistä esiintyjistä vaikutti siltä, että konsertti oli hyvä tapa aloittaa kurssi.

Konsertin yhteydessä vastuuopettajat tapasivat yhtyeensä jäsenet. Kerroimme oppilaille kurssin etenemisestä ja käytännön asioista, ja he kertoivat omasta soittotaustastaan ja mahdollisista kamarimusiikkikokemuksistaan. Jaoimme niitten sävellysten nuotit, joita olimme ajatelleet oman yhtyeemme soittavan. Teimme vielä pieniä muutoksia yhtyeiden kokoonpanoihin keskustelujen perusteella, sillä joissakin sävellyksissä oli tietty erityisen vaikea stemma, johon tarvittiin hieman pitemmällä oleva soittaja. Samalla käynnillä kuuntelimme oppilaiden luokkaorkesterin harjoituksia, jotta kuulisimme vähän, mitä he ovat aikaisemmin tehneet koulun musiikkitunneilla. Näin saimme jo ennen kurssin alkua jonkinlaisen kuvan tulevien oppilaidemme yhteissoittotaidoista.

Ensimmäisen tapaamisen jälkeen kurssi pääsi toden teolla käyntiin. Tunnit järjestettiin kerran viikossa kuuden viikon ajan, ja yksi kerta oli 45 minuuttia pitkä. Opetus tapahtui

keskellä koulupäivää, jotta oppilaat jaksaisivat keskittyä mahdollisimman hyvin. Käytössä oli tavallisia opetusluokkia ja pianotrioille auditorio sekä kirjasto. Auditoriossa oli flyygeli, mutta kirjastossa vain sähköpiano, joten pianotriot vuorottelivat tilojen välillä.

Oppituntien aikana paikalla oli yleensä vähintään kaksi opettajaa. Tämä oli käytännön syistä pakollista, sillä suurin osa tunneista kuvattiin videokameralla. Tarkoituksena oli myös oppia opettamaan yhteistyössä toisen opettajan kanssa. Koska yhtyeissä oli erilaisten soittimien soittajia, oli hyvä, että myös opettajat edustivat eri instrumentteja. Työparit tai -ryhmät keskustelivat tuntien kulusta jälkikäteen ja tarkoituksena oli myös, että yhtyeiden opetusta suunniteltaisiin yhdessä ennen tunteja. Tämä ei kuitenkaan onnistunut käytännössä kovin hyvin ajanpuutteen vuoksi. Olisi ollut hyvä sopia vaikkapa joka viikolle aika, jolloin opettajat tapaisivat keskenään ja suunnittelisivat seuraavan viikon tuntia. Yhteisten aikojen löytäminen tuntui kuitenkin vaikealta ja loppujen lopuksi tuntisuunnittelu tapahtui enimmäkseen junamatkoilla Helsingistä Tikkurilaan.

Tunneilla ryhmät tekivät helppoja yhteissoittoharjoituksia ja harjoittelivat ohjelmistoa. Vuodenajasta johtuen suurin osa ryhmistä soitti joululauluja, ja lisäksi mukana oli perinteisiä klassisia kappaleita. Joululaulut olivat suureksi osaksi opettajien itse tekemiä sovituksia, joiden lähteenä olivat toivelaulukirjat ja Annun keräämät joululaulunuotit. Kurssin päätteeksi koululla järjestettiin joulukonsertti, jossa kaikki ryhmät soittivat kurssilla opiskeltuja kappaleita. Konsertti pidettiin Peltolan koulun auditoriossa ja sen yleisönä oli koulun oppilaiden vanhempia ja koulun oppilaita. Yhtenä kurssin tavoitteista oli oppia ainakin yksi kappale esityskuntoon tätä konserttia varten. Oppilaat saivat tilaisuuden esitellä yhteismusisointitaitojaan ja myös heidän vanhempansa saivat näin kuulla millaisia asioita kurssilla oli opeteltu.

Loppukonsertin jälkeen opettajat pitivät omien vastuuyhtyeidensä kanssa tapaamisen, jossa oppilaat täyttivät kyselylomakkeet (ks. liite 4) ja antoivat suullista palautetta kurssista (ks. liite 5). Kaikki oppilaat eivät osallistuneet tähän tapaamiseen joululomakiireiden tai sairastumisten vuoksi, joten haastatteluissa emme saaneet kuulla kaikkien oppilaiden ääntä. Kyselylomakkeen täyttivät kuitenkin kaikki oppilaat, suurin osa tällä tapaamiskerralla ja loput myöhemmin.

Noin puoli vuotta kurssin päättymisen jälkeen huhtikuussa 2006 me kaksi kävimme koululla näyttämässä projektista koottuja video-otteita niille oppilaille, jotka olivat olleet mukana projektissa. Näytimme tunneilla kuvatuilta videoilta pätkiä, joista mielestämme näkyi erityisesti yhtyeiden kehitys. Lisäksi oppilailla oli tilaisuus kertoa vielä ajatuksiaan kurssista sen päätyttyä, ja he täyttivät toiset kyselylomakkeet (ks. liite 6). Pari oppilasta oli ollut poissa siltä viimeiseltä tunnilta, jossa täytettiin ensimmäiset kyselylomakkeet, ja he saivat tilaisuuden täyttää ne jälkikäteen.

2.4 Opetuksen tavoitteet

Kurssin ensisijaisina tavoitteina meillä opettajilla oli innostaa oppilaita yhteismusisointiin ja antaa heille siihen valmiuksia. Koska kuusi viikkoa on kovin lyhyt aika oppia pienryhmissä soittamista kokonaan uutena asiana, tärkein tavoitteemme oli, että oppilaille jäisi kamarimusiikista myönteinen kuva. Näin he toivottavasti osallistuisivat mielellään myöhemminkin yhteismusisointiin.

Yhteissoiton perusvalmiuksina korostimme toisten kuuntelemista ja sitä, että yhtyeessä toimittaisiin tasavertaisina. Kaikilla yhtyeen jäsenillä oli oltava mahdollisuus esittää omia mielipiteitään ja ehdotuksiaan harjoituksissa, minkä tarkoituksena oli vaikuttaa myönteisesti paitsi työskentelyyn myös oppimiseen ja oppilaiden käsityksiin itsestään soittajina. Halusimme että opetustilanteet olisivat ilmapiiriltään vapautuneita ja mukavia, mutta samalla myös tukisivat yhtyeen keskittymistä ja työskentelyä.

Toivoimme, että jokainen ryhmä saisi harjoitettua kurssin aikana ainakin yhden sävellyksen esityskuntoon. Soiton suhteen opettajat olivat yksimielisiä siitä, että tärkeimmät tekniset asiat olivat puhtaus ja yhteissoiton sujuvuus. Puhtautta harjoitettiin paljon varsinkin niissä ryhmissä, joissa oli useampi saman instrumentin soittaja, kuten viulu- ja puhallinryhmissä. Puhtausharjoitteet olivat esimerkiksi jonkin helpon kappaleen tai asteikon soittamista niin, että oppilaat kuuntelivat ja korjasivat itse yhtyeen intonaatiota. Yksin soittaessa puhtausharjoittelu on täysin erilaista kuin ryhmissä. Toivoimme, että oppilaat alkaisivat kuunnella sointuja ja sävelkulkuja sekä sitä, miten oma ääni vaikuttaa yhtyeen kokonaissointiin.

Yhteissoiton sujuvuutta päätettiin kaikissa yhtyeissä harjoitella yksinkertaisilla reagointiharjoitteilla, esimerkiksi soittamalla jotain helppoa kappaletta niin, että joku

yhtyeen jäsenistä määräsi tempon ja nyanssit ja vaihtoi niitä kappaleen aikana. Muiden tuli reagoida tähän muutokseen mahdollisimman nopeasti. Tavoitteena oli se, että oppilaat seuraisivat toisiaan eivätkä olisi liikaa kiinni omassa stemmassaan. Työskentely perustui jatkuvaan kuunteluun ja yhteistyöhön.

Tavoitteemme sopivat hyvin yhteen Marjukka Mäyrin musiikinopetuksen tavoitteiden kanssa. Hänen mukaansa projektin tavoitteet olivat yhtenäiset myös Peltolan koulun opetussuunnitelman musiikinopiskelua koskevien tavoitteiden kanssa. Haastattelimme Marjukkaa työtämme varten, ja hän kertoi oman opetuksensa tavoitteista näin:

Tavoitteena on, että tehdään musiikkia vilpittömästi hyvällä asenteella. Eli se että on se oma tekemisen ilo mukana, ja pyritään mahdollisimman hyvään lopputulokseen.

Tavoitteemme olivat samoilla linjoilla myös vuoden 2005 taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden kanssa. Siinä annetaan ohjeeksi yhteismusisointia varten, että tarkoituksena on ohjata oppilasta musisoimaan yhdessä muiden kanssa ja toimimaan yhtyeen jäsenenä. Yhtenä työmme tutkimuskohteena oli juuri yhtyeen jäsenenä toimiminen ja kamarimusisoinnin sosiaalinen puoli. (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2005, 7.)

Toinen taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden tavoite on saada oppilas innostumaan musisoinnista (2005, 7), mikä oli myös meillä projektin aikana opetuksen tärkein tavoite. Lisäksi opetussuunnitelman perusteissa mainitaan, että oppilaan tulisi oppia ottamaan vastuuta omien stemmojensa opettelusta ja yhteissoittotilanteiden järjestämisestä (2005, 7). Meidän projektissamme nämä asiat eivät olleet juurikaan esillä, sillä olimme sopineet, että oppilaiden ei olisi välttämätöntä harjoitella stemmoja. Opetustilanteiden ja konserttien järjestäminen oli enimmäkseen opettajien vastuulla. Oppilaat saivat kuitenkin projektin aikana osallistua päätöksiin oppituntien sisällöstä ja soitettavasta ohjelmistosta. Yhtyeille annettiin myös jonkin verran vastuuta konserttia suunnitellessa: he saivat itse vaikuttaa siihen, mitä ohjelmistoa esitettäisiin, ja oppilaat muun muassa keksivät yhtyeilleen nimet.

Jokaisella opettajalla oli tietysti myös henkilökohtaisia tavoitteita oman yhtyeensä soiton ja kehittymisen suhteen. Kurssin alkaessa kaikki nimesivät tärkeimmäksi tavoitteekseen, että oppilaat saisivat positiivisia kokemuksia yhteissoitosta. Esimerkiksi

Anu Kosonen kertoi omasta yhtyeestään näin:

Mä halusin että niille jäis se semmonen myönteinen kokemus tästä yhdessä soittamisesta, että niille jäis semmonen kokemus, että onpa kiva, haluaisin tehdä uudestaan.

Koska mahdollisimman monien oppilaiden piti saada osallistua kurssille, Soile Ylivuoren yhtye muodostui erilaiseksi kuin oli alun perin tarkoitus. Mukaan tuli huilujen lisäksi myös klarinetteja ja fagotti. Näin ollen ryhmä oli kooltaan suuri. Soile joutui määrittelemään tavoitteensa uudelleen jo heti kurssin alkaessa:

Tietty se tavoite vähän niinku muuttu siinä sitten kun kävi ilmi, että niitä oppilaita olikin niin paljon. Sitten se tavoite muuttu semmoseks, että jos mä nyt saisin ne jotenkin istumaan aloillaan ja selviämään läpi siitä tunnista ilman että ne hyppii seinille kauheesti niin se ois mukavaa.

Kaikkien opettajien tavoitteet muuttuivat jonkin verran projektin aikana. Kurssi oli melko lyhyt ja joulukonsertti lähestyi, joten parin viimeisen kurssiviikon kaikkien opettajien tavoitteet olivat ennen kaikkea konsertissa. Esimerkiksi Soile Ylivuori mainitsi suurimmaksi tavoitteekseen vähän ennen kurssin loppua konsertin onnistumisen:

Mun suurimmat tavoitteet on saada ne selviämään kunnialla siitä keikasta läpi. Eli niin että ne osaa alottaa sen kappaleen, kun nyt mä oon toistaseks tehny vielä niin että mä näytän niille aina kun alotetaan, että sit ne osaa alottaa sen. Ja että kaikki on samassa tempossa ja suunnilleen samassa vireessä.

2.5 Projektin jatko

Vuoden 2005 jälkeen Peltolan koululla on järjestetty toinenkin samantapainen projekti. Sen valmistelutyö sijoittui syksyyn 2006 ja yhteismusisointikurssi toteutettiin uudestaan kevätlukukaudella 2007. Toisen kurssin lähtökohdat olivat hieman erilaiset kuin meidän järjestämässämme projektissa: Peltolan koulun uusi musiikinopettaja Hanna Vertanen toivoi, että kurssi voisi liittyä musiikkitietokurssin opiskeluun. Niinpä ryhmät keskittyivät tällä kertaa soittamaan eri aikakausien musiikkia.

Vuoden 2005 yhteismusisointiprojektista on meidän työmme lisäksi valmistumassa Essi Toivosen opinnäytetyö, joka keskittyy Peltolan projektin opetusratkaisuihin ja näitä koskeviin kehittämisideoihin. Satu Ylikorven valmisteilla olevassa opinnäytetyössä puolestaan arvioidaan vuoden 2007 Peltolan projektia ja selvitetään minkälaisia ryhmän ohjaamisen taitoja musiikkipedagogiopintojen olisi tarpeen sisältää.

3 Työn teemat

Työmme tärkein lähtökohta on oppilaslähtöisyys, joka vaikuttaa kaikkiin muihin teemoihin ja josta kaikki muut teemat nousevat. Pyrimme kurssilla sellaiseen opetustapaan, joka edesauttaisi oppilaita vaikuttamaan soitettavien kappaleiden työstämiseen. Projektin kuluessa huomasimme, että useamman opettajan luoma opetustilanne oli opetustilanteena rento ja loi edellytyksiä sille, että oppilaat alkoivat tehdä ehdotuksia työskentelyn parantamiseksi. Tämänkaltaiset opetusratkaisut tukevat oppilaslähtöisyyttä ja oppilaiden itseohjautuvuutta. Koska kyse on kamarimusiikista, tärkeäksi teemaksi oppilaslähtöisyyden kannalta muodostuu myös tämä sana pois yhteissoitto ja ryhmätyöskentely. Oppilaat käyttäytyvät aina eri tavalla ryhmässä kuin yksin ja tarkastelemme oppilaille mahdollisia rooleja yhtyeessä. Kolmas tärkeä teema työssämme on oppilaan musiikillisen minäkuvan kehittyminen ja sen vaikutus opiskeluun ja oppimiseen. Näiden asioiden lisäksi keräsimme tietoa siitä, miten Peltolan koulun yhteismusisointiprojektia tulisi oppilaiden näkemyksen valossa kehittää.

3.1 Oppilaslähtöinen opetustapa

Opinnäytetyömme lähtökohtana on tarkastella projektin etenemistä ja arvioida sen tuloksia oppilaiden näkökulmasta. Peltolan koulun yhteismusisointiprojektin projektisuunnitelmassa (ks. liite 2) määrittelimme tavoitteemme ja yhtenä niistä oli, että oppilaat kokevat tilanteen mielekkäänä ja hauskana. Tilanteen mielekkyyttä pyrimme edistämään sellaisella opetustavalla, jossa oppilaat ovat osallisina muutenkin kuin pelkkinä soittajina. Yritimme tukea oppilaiden aloitteita sekä tämän kautta itseohjautuvuutta. Ajattelimme myös, että keräämällä oppilailta palautetta ja näyttämällä heille videoita omasta soitostaan oppilaat hahmottaisivat paremmin kurssin kokonaisuutena.

Oppilaslähtöisyyden toteuttaminen ei ole käytännössä opettajalle tai tutkijalle helppoa. Vaikka usein painotetaan oppilaslähtöisen opetustilanteen tärkeyttä, tällaista opetustilannetta on vaikea käytännössä toteuttaa. Opettajan rooli on oppitunnilla hyvin vahva: keskustelut alkavat usein opettajan aloitteesta ja opettaja myöskin lopettaa ne (Tuovila 2003, 73). Käydessämme videomateriaalia läpi tällaisen opettajajohtoisen tunnin kulun huomasin hyvin myös kurssin oppitunneilla. Oppilaat ovat luultavasti tottuneet vastaamaan lyhyesti opettajan kysymyksiin, eivätkä kysele turhia. Tällöin

tunnin kulku menee helposti opettajan yksinpuheluksi.

Ideaali oppilaslähtöinen opetustilanne olisi sellainen, jossa sekä oppilaat että opettaja voivat tehdä aloitteita ja näiden pohjalta syntyy sekä oppilaiden että opettajien aloittein etenevää yhteistoimintaa (Tuovila 2003, 73). Käytännössä tällaisen opetustilanteen luominen on kuitenkin haastavaa, sillä esimerkiksi käytettävissä oleva aika on usein vähäistä ja tunnin aikana pitäisi saada olennaiset asiat tehtyä. Myös oppilaan asemaan asettuminen saattaa olla vaikeaa, sillä opettajalla pitäisi aina olla käsitys siitä, miten oppilas ymmärtää asioita ja mikä on oppilaan aikaisempi tieto käsiteltävästä asiasta. Opettajan ja oppilaan tavoitteet, käsitykset ja taidot voivat olla niin erilaiset, että näkökulmien yhdistäminen vie aikaa ja edellyttää että opettaja kyseenalaistaa ja korjaa tarvittaessa opetuksensa tavoitteita ja yhteistoiminnan ehtoja. Sama koskee myös oppilaslähtöisen tutkimuksen toteuttamista ja tutkijan vastuuta. Tutkijan on kyettävä kriittisesti arvioimaan omaa toimintaansa ja sitä, miten se mahdollistaa oppilaiden näkökulman huomioimisen. Olennaista on, että oppilaita koskevissa tutkimuksissa kerätään heiltä itseltään riittävästi aineistoa.

Jotta oppilaslähtöinen opetustilanne saataisiin aikaiseksi, on opettajien yritettävä tulla opetustilanteessa mahdollisimman lähelle oppilasta ja luotava turvallinen ja avoin ilmapiiri (Helander 2005). Oppimiselle suotuisaa ilmapiiriä luodessa täytyy opettajien asettua itsekkin oppijaksi ja kunnioittaa oppilasta tasavertaisena yksilönä itseensä verrattuna. Oppilaiden puhe koulutunnilla saattaa usein olla vastauksia opettajan esittämiin suoriin kysymyksiin, joihin on olemassa vain yksi oikea vastaus. Tämä ei välttämättä vaadi oppilailta loogista päättelykykyä eikä oman oppimisen arviointia. (Leiwo 1995, 215.) Tästä lähtökohdasta ei ole hyvä lähteä opettamaan kamarimusiikkia, joten voi olla että meillä projektin opettajilla oli haasteena murtaa tätä oikein vastaamisen ja opettajajohtoisen työtavan perinnettä.

Yhteismusisoinnissa korostetaan jokaisen soittajan tärkeyttä sekä niin sanottua tiimityöskentelyä, joten jos ryhmässä on yksi opettaja, joka määrää kaikesta, ei kamarimusiikin vaatimaa yhteistyötä synny. Parhaisiin oppimistuloksiin päästäänkin luultavimmin silloin, kun kaikki yhtyeen jäsenet kokevat itsensä tärkeiksi ja pääsevät vaikuttamaan soitettavien sävellysten työstämiseen. Myös yrittämistä ja erehtymistä on tärkeä korostaa. Soittaminen vaatii paljon harjoittelua eikä kaikki varmasti onnistu ensimmäisellä kerralla. Onkin hyvä muistuttaa oppilaille, että vain yrittämällä voidaan

päästä hyviin lopputuloksiin.

John Finneyn (2003) tutkimuksessa, jossa vanhemmat koululaiset opettivat nuoremmille musiikkia, oli tavoitteena tutkia, miten koulun musiikinopetusta voisi parantaa. Opettajina toimivat oppilaat käyttivät opetuksessaan tanssimista musiikin mukana, tuttujen kappaleiden analysointia ja malliksi näyttämistä. Esitykset valmisteltiin pienryhmissä. 97 prosenttia tunneille osallistuneista oppilaista piti tunteja erittäin hyvinä tai hyvinä ja 90 prosenttia oli sitä mieltä, että tunnit olivat luovia. Tutkimuksessa kävi ilmi, että oppilaat arvostavat turvallisuutta, kunnioitusta ja reiluutta ja haluavat itse ottaa vastuuta ja kontrolloida omaa oppimistaan. Oppilaat kehuivat myös kommunikaatiota, kurssilla oli tarpeeksi vähän puhetta ja paljon toimintaa. ”Aikuisten” pitämällä tunneilla oppilaat kokivat aikuisten puhuvan liikaa. Koska Peltolan koulun kamarimusiikkikurssilla oli useampi opettaja, ei yhtyeessä muodostunut niin helposti yhtä ainoaa auktoriteettia, joka määrää miten edetään. Tämä loi hyvät edellytykset yhteistyölle sekä opettajien että oppilaiden välillä. Toisaalta tästä saattaa aiheutua myös ongelmia. Jos ryhmässä on useampi opettaja, saattavat heidän mielipiteensä mennä välillä ristiin ja tästä seuraa opettajien välistä keskustelua siitä, miten jokin asia pitäisi tehdä. Tämä voi olla oppilaille hämmentävää ja oppilaille saattaa tulla sellainen käsitys, että opettajat eivät ole perillä opetettavasta asiasta. Tällöin oppilaat eivät ota välttämättä opetusta tosissaan ja oppimisprosessi saattaa hidastua.

Useimpien musiikin harrastajien suurin kiinnostus ei kohdistu instrumenttien hallintaan vaan mukavien kappaleiden soittamiseen (Helander 2005). Yhteismusisointiprojektin tarkoituksena ei ollutkaan ammattimuusikoiden kouluttaminen vaan uusien näkökulmien tuominen soittamiseen ja sitä kautta innostuksen säilyttäminen ja lisääminen soittoharrastuksen parissa. Projektimme niveltyy näin ollen hyvin myös taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaan (2005). Keskeisenä tavoitteena mainitaan juuri edellytysten luominen hyvälle musiikkisuhteelle sekä harrastukselle. Tämän lisäksi yhteissoiton saralla korostetaan kamarimusiikin synnyttämää innostusta, joka vaikuttaa kaikkeen muuhun musisointiin. Myös Peltolan koulun opetussuunnitelmaan kuuluu yhteismusisointi ja yhtenä musiikin opetuksen tavoitteena on juuri tekemisen ilo.

Oppilaslähtöisen ajattelun yhteydessä esiin tulee myös itseohjautuvuuden käsite. Kurssilla halusimme antaa oppilaille mallin siitä, millä tavalla kamarimusiikkikokoonpano työskentelee ja voi asettaa omia tavoitteitaan. Soittaessa

yhtyeessä tuloksen kuulee heti. Jokainen yhtyeen jäsen on tietoinen siitä, miten hän itse soitti ja miltä kaikkien soitto kuulosti yhdessä. Opettajien rohkaisun myötä oppilaiden on helppo lähteä kuuntelemaan kriittisesti soittoaan ja edetä näin kohti aiempaa itseohjautuvampaa oppimistapaa. Itseohjautuvuus ja sen mukana tuoma autonomisuus sekä kokemus siitä, että osaa ja oppii ovat kaikki oppimisprosessin avaintekijöitä (Ruohotie 1998, 26-27).

Itseohjautuvuuden kasvusta on hyötyä monilla eri alueilla. Musiikin harrastajana oppilaan itseohjautuvuus edistää omaa harjoittelutaitoa. Kun oppilas analysoi omaa soittoaan, hän tekee huomioita siitä, miltä kappale kuulosti ja miltä sen pitäisi kuulostaa. Tämä auttaa oppilasta vähitellen keksimään omia harjoitteita soiton kehittämiseksi. Esimerkiksi koulutyössä käsitys omista oppimisstrategioista hyödyttää oppilasta paljon. Tällainen omien toimintatapojen kartoitus auttaa oppilasta myös vahvistamaan käsitystä omasta itsestään ja omista kyvyistään ja luo edellytyksiä aiempaa itsenäisemmälle oppimiselle.

3.2 Pienryhmä ja roolit

Kamarimusiikkikokoonpanossa soittaminen eroaa paljon orkesterissa soittamisesta sekä yksityistunneista. Pienessä ryhmässä jokaisella on tärkeämpi rooli kuin esimerkiksi orkesterin jäsenenä. Jokaisella soittajalla on oma stemmansa, joka on osa suurempaa kokonaisuutta (Griffing 2004). Tämä tarkoittaa myös sitä, että soittajan henkilökohtaista panosta tarvitaan paljon, jotta ryhmä pääsisi mahdollisimman hyvään lopputulokseen. Ryhmän jäsenet ovat täten positiivisella tavalla riippuvaisia toistensa suorituksista (Ruohotie 1998, 10-11).

Projektia suunnitellessa tärkeimmäksi opetustilanteen lähtökohdaksi määriteltiin, että oppilaat kuuntelevat toisiaan. Vaikka yhteissoiton sosiaalinen merkitys on huomattava, painopisteeksi valittiin nimenomaan oppilaiden musiikillisten välineiden kehittäminen yhteismusisoinnin keinoin. Kamarimusiikki kehittää monia musiikillisia taitoja. Näitä ovat muun muassa rytmitaju ja ennen kaikkea kuuntelutaito; soittaminen ja samaan aikaan kuunteleminen vaatii paljon harjoittelua (Griffing 2004). Työssämme selvittämekin, mitä oppilaat kokivat oppineensa yhteismusisoinnista ja mitä uutta he kokivat tätä kautta saaneensa omaan soittoonsa.

Yhteissoitto vaatii yhteistyötä. Kamarimusiikki on toisin sanoen ryhmätyötä. Jos sosiaalisia vuorovaikutustaitoja ei ole, yhteissoitto on hyvin hankalaa. Sosiaalisella vuorovaikutuksella on näin ollen merkitys myös oppimisen kannalta. Pekka Ruohotie esittää teoksessaan *Motivaatio, tahto ja oppiminen* (1998) sosiaalisen vuorovaikutuksen merkityksiä yritysmaailmassa, mutta samoja asioita voidaan soveltaa myös kamarimusiikkiyhtyeeseen. Ruohotien mukaan tehokkainta oppiminen on kun kaikki osapuolet, johtajat, työntekijät sekä asiakkaat osallistuvat ongelmanratkaisuun. Voidaankin sanoa, että parhaaseen lopputulokseen yhtyeessä päästään kun opettajat ja oppilaat keskustelevat yhdessä musiikillisista asioista ja muistavat myös, että musiikkia tehdään kuultavaksi eli tulevaa yleisöä varten.

Pienryhmäopetuksen vaikutuksista oppimiseen on esitetty paljon myönteisiä tuloksia. Ryhmän yhteishenki on esimerkiksi parantunut ja tämä taas vaikuttaa positiivisesti oppimistuloksiin (Nalli 1990, 70). Pienryhmässä on helpompi keskittyä ja ryhmän tuoma turva on myös tärkeä näkökulma pienryhmätyöskentelyyn. Tällä kurssillahan oppilaat tunsivat toisensa entuudestaan jo omalta luokaltaan, mutta halusimme erityisesti selvittää, muuttuivatko oppilaiden yhteistyösuhteet yhteissoiton kautta.

Eräs näkökulma pienryhmässä soittamiselle on myös sen ilo ja hauskuus. Tähän kuuluu ilo itse tekemisessä sekä se ilo, minkä kamarimusiikki tuottaa helpottaessaan muita musiikin työtapoja, vaikkapa orkesterisoittoa. (Nalli 1990; Griffing 2004.)

Yhtyeessä soittajille muodostuu helposti rooleja. Soittajalla saattaa olla jokin tietty rooli aina, tai sitten rooleja voi olla useita ja ne saattavat hieman vaihdella päivästä riippuen. Elaine King (2006) on tutkinut erilaisia rooleja yhtyesoitossa ja näiden vaikutusta ryhmän toimintaan sekä harjoitusten etenemiseen. Tutkimuksen lähdeaineistossa mainittiin ryhmässä olevan kolme tavanomaista roolia. Näitä ovat käytännöllinen mielipiteiden kertoja ja ryhmän tehtäviä toteuttava, yhteistyötä korostava ja ryhmätyötä vahvistava sekä yksilöllinen ja dominoiva rooli. (King 2006, 264.) Kingin tutkimuksessa rooleja löytyi kuitenkin enemmän. Edellä mainittujen lisäksi esille tuli muun muassa vitsailija ja tiedustelija. Mielenkiintoista oli, että johtajan lisäksi ilmeni myöskin varajohtaja. Varajohtaja saattoi ottaa johtajan aseman esimerkiksi silloin, kun johtajalla oli huono päivä. Parhaiten ryhmistä menestyivätkin ne, joilla oli selkeä johtaja. Tämä oli useimmiten henkilö, joka oli muita pidemmällä soitto-opinnoissaan ja otti sitä kautta lähes automaattisesti johtajan roolin. Ryhmän jäsenten mieliala vaikuttaa

myös ryhmän edistymiseen sekä rooleihin. (King 2006, 262-282.) Peltolan kamarimusiikkiprojektissa halusimme myös selvittää oppilaiden omaksumia rooleja. Ryhmillä oli tosin ohjaaja paikalla, mutta pyrimme selvittämään, kokevatko oppilaat itsensä tasavertaisiksi ryhmässään, mikä oli meidän opettajien tavoite.

3.3 Musiikillinen minäkäsitys

Musiikillisella minäkäsityksellä tarkoitetaan käsitystä omasta itsestä muusikkona ja musiikin harrastajana. Se muodostuu vähitellen ja ohjaa käyttäytymistä musiikkia kohtaan sekä kaikissa musiikkiin liittyvissä asioissa (Westerlund 1987; Kosonen 2001, 13). Esimerkiksi yksilöllä saattaa olla hyvin erilainen käsitys itsestään laulajana kuin vaikkapa sulkapallon pelaajana. ”Musiikkiminä” saattaa myös vaihdella eri tilanteissa. Soittaja voi kokea oman soittotaitonsa eri tavoin esimerkiksi kavereiden kanssa huvikseen soitellessaan, soittotunneilla tai esiintymistilanteessa.

Kun soitetaan kamarimusiikkia, ryhmän jäsenille jo muodostunut musiikillinen minäkäsitys säätelee yhteistoimintaa. Joissakin pienryhmäkokeiluissa oppilaiden käsitys omasta itsestä ja ”musiikkiminästä” on muuttunut positiiviseen suuntaan (esim. Westerlund 1987, 37). Pienryhmässä ilmapiiri on usein turvallisempi, mikä antaa hyvät edellytykset henkilökohtaiselle kehitykselle. Pienemmissä ryhmissä oppilas kokee myös jännittämisen ja hermostumisen haittaavan toimintaansa vähemmän kuin isommissa ryhmissä. (Heino 1997.)

Musiikillinen minäkuva vaikuttaa myös opiskelumotivaatioon. Motivaation kehittymiseen vaikuttavat esimerkiksi itsearvostus sekä usko omiin kykyihin. Motivaation perustana voidaan ajatella olevan itsearvostuksen tarve. Oppilaan kehitykselle onkin tärkeää, että hän suoriutuu haasteellisista tavoitteista. Oppilas motivoituu tekemään sitä, mikä lisää itsearvostusta. (Ruohotie 1998, 34, 51, 68, 103.)

Musiikillista itsearvostusta lisäävän oppimisprosessin syntymiseen vaikuttaa monta tekijää. Pohjana tälle on oppilaan myönteinen suhtautumistapa itseensä muusikkona ja oppimishalukkuus. Etenkin opettajien ja vanhempien kannustus, omien musiikkitaitojen arvostaminen sekä vertaisryhmältä saatu myönteinen palaute lisäävät oppilaan oppimista ja musiikillista itsearvostusta (Tuovila 2003, 50). Vanhempien ja opettajien rooli nuoren musikaalisen minäkäsityksen kasvussa on kuunnella nuoren aloitteita ja

myös tehdä yhteistyötä keskenään, jotta kaikkien yhteiset tavoitteet olisivat selvillä (Tuovila 2003, 244). Peltolan koulun yhteismusisointiprojektin aikana opettajat eivät tehneet suuremmin yhteistyötä oppilaiden vanhempien kanssa. Tämä johtuu lähinnä kurssin lyhyestä kestosta. Vanhemmille kuitenkin tiedotettiin kurssista ja heidät kutsuttiin oppilaiden konserttiin. Pitkällä aikavälillä opettajien ja vanhempien yhteistyö korostuu oppilaan musiikilliseen minäkäsitykseen vaikuttavana tekijänä. Tärkeänä tekijänä musiikillisen itsearvostuksen lisääntymisessä projektin aikana oli vertaisryhmä. Koulutovereiden tuki ja yhteissoitto heidän kanssaan saattoi lisätä merkittävästi oppilaan oppimishalukkuutta ja tätä kautta lisätä itsearvostusta.

3.4 Projektin kehittäminen

Tärkeä näkökulma työssämme oli myös projektin kehittäminen tulevaisuutta varten. Halusimme selvittää erityisesti oppilaiden ajatuksia kurssin onnistumisesta ja tätä kautta tehdä parannusehdotuksia. Vastaavia yhteistyöprojekteja ei ole kovinkaan paljon aikaisemmin järjestetty. Meidän mielestämme projekti oli hyvä ja toimiva kokonaisuus ja yhteismusisointiin keskittyviä hankkeita kannattaa jatkossakin järjestää ja kehittää.

4 Tutkimusaineiston kerääminen

Kurssin aikana keskityimme lähinnä ryhmien opettamiseen. Samalla kuitenkin mietimme asioita, jotka vaikuttavat opetustilanteeseen ja kehittelimme näin tulevia tutkimusmenetelmiä. Käytimme opinnäytetyössämme monia eri aineiston keräämisen menetelmiä. Koska pyrimme työssämme toteuttamaan oppilaslähtöistä tutkimustapaa, emme halunneet tyytyä pelkkään kertaluonteiseen kyselyyn. Emme kuitenkaan ajan puutteen vuoksi voineet haastatella jokaista oppilasta henkilökohtaisesti, joten päädyimme käyttämään kyselyä, mutta keräsimme aineistoa myös muilla tavoin.

Toteutimme tutkimuksemme eri vaiheita hieman eri aikoihin (ks. kuvio 1). Opettajien haastattelut järjestimme ensin. Näistä saadut tulokset olivat apuna suunnitellessa oppilaiden haastatteluja sekä kyselylomakkeita. Oppilaiden vastaukset opettajien vastauksiin lisättynä taas vaikuttivat siihen, minkälainen musiikinopettajan haastattelusta muodostui.

marraskuu ja joulukuu 2005	oppituntien videointi	
joulukuu 2005	opettajien haastattelut	
joulukuu 2005	oppilaiden haastattelut	oppilaiden ensimmäinen kysely
huhtikuu 2006	musiikinopettajan haastattelu	oppilaiden toinen kysely

Kuvio 1. Aineiston keruu.

4.1 Videointi

Projektia suunnitellessa päätimme videoida oppitunnit, sillä näin pystyimme helposti jälkikäteen katsomaan, mitä tunteilla tapahtui. Oppilaiden vanhemmilta kysyttiin lupa videointiin kirjeitse ja lähes kaikilta saatiin suostumus; vain kahta oppilasta ei saanut näkyä videolla. Videokamerat saimme lainaksi Stadiasta sekä Peltolan koululta. Koska käytössä oli vain kaksi videokameraa, ei jokaista tuntia pystytty kuvaamaan. Kahdeksannen luokan puhaltajia ei kuvattu ollenkaan, ja koska kaksi pianotrio vaihtoi

vuoroviikoin tiloja keskenään, saatiin molemmista yhtyeistä puolet tallennettua. Auditoriossa videokamera oli asetettu jalustalle muutaman metrin päähän yhtyeestä ja muissa luokissa yksi opettajista kuvasi tunnin kulkua. Projektia suunnitellessa jaoinme kuvausvastuun aina jollekin muulle henkilölle kuin ryhmän vastuuopettajalle. Näin yhden ihmisen ei tarvinnut huolehtia useasta asiasta samaan aikaan.

Videoimisella pyrittiin saamaan selkeä kuva ryhmien kehityksestä. Sen kautta pystyi myös tarkastelemaan yhtyeen toimintaa ja oppilaiden rooleja. Koska yhtenä projektin tavoitteista oli tuottaa oppilaille iloa yhteismusisoinnin kautta, videonauhoilta pystyi tarkastelemaan oppilaiden ilmeitä ja kiinnittämään huomioita juuri niihin asioihin, jotka saivat oppilaat hymyilemään ja nauramaan.

Toinen tarkkailun kohde videoilta oli opetus. Oppilaslähtöisyyden tavoitteen kannalta olennaista on juuri opettajan toiminta. Katsomalla omaa opetustaan videolta opettaja näkee ikään kuin ulkopuolisen näkökulmasta omat toimintatapansa. Nämä eroavatkin usein paljon siitä käsityksestä, mikä opettajalla on valmiiksi omasta opetuksestaan. Esimerkiksi tunnin rakenne ja se, miten opettaja käyttää aikaa eri asioihin, on helposti nähtävissä videolta. Videon käyttäminen onkin hyvä apukeino oman opetuksen kehittämisessä.

4.2 Haastattelut

4.2.1 Opettajien haastattelu

Vaikka pyrimme työssämme selvittämään ennen kaikkea projektin vaikutusta oppilaisiin, pidimme myös tärkeänä haastatella ryhmien opettajia ja kuulla, mitä mieltä he olivat kurssista. Haastattelun ajankohdaksi valitsimme kurssin loppupuolen. Kokosimme miellekartan, jonka pohjalta muodostimme kysymykset (ks. liitteet 7 & 8). Sovimme jokaisen opettajan kanssa henkilökohtaisen ajan, jolloin haastattelu toteutettaisiin. Pyrimme haastattelemaan opettajat yksitellen, mutta aikatauluongelmien takia yhdessä haastattelussa oli kaksi opettajaa samaan aikaan. Tällöin opettajat vastasivat vuorotellen samoihin kysymyksiin. Koitimme valita haastattelujen toteutuspaikaksi mahdollisimman rauhallisen tilan Stadiasta. Nauhoitimme haastattelut myöhempää tarkastelua varten.

Haastatteluissa kyselimme ensin opettajilta heidän tavoitteistaan ennen kurssin alkua ja siitä, miten ne olivat mahdollisesti muuttuneet kurssin lähestyessä loppuaan. Opettajat saivat kertoa myös oppilaistaan; miten oppilaat tulevat toimeen keskenään ja onko ryhmän sisällä jonkinlaista roolijakoa, reagoivatko oppilaat kameraan ja mahdollisiin vierailijoihin tunnin aikana sekä mikä on sellainen hetki tunnin aikana, johon oppilaat keskittyvät eniten. Selvitimme myös, ovatko oppilaat puhuneet konsertista, jossa opettajat soittivat sekä heidän omasta lähestyvästä konsertistaan. Haastattelutilanteen yritimme pitää rentona, sillä ennalta tehtyjen kysymysten lisäksi halusimme saada tallennettua myös opettajien muita mielipiteitä projektista. Tärkeintä näissä opettajien haastatteluissa oli siis selvittää, mitkä asiat ovat vaikuttaneet oppilaisiin, oli se sitten jokin häiritsevä tai kiinnostusta herättävä tekijä.

4.2.2 Oppilaiden haastattelu

Jotta saisimme kerättyä mahdollisimman monipuolista aineistoa työtämme varten, päätimme kerätä aineistoa oppilailta paitsi kyselyllä myös haastattelulla. Haastattelimme itse omien yhtyeittemme oppilaat ja pyysimme vastaavasti muut yhtyeitä ohjanneet haastattelemaan omat oppilaansa. Haastattelut järjestettiin yhtyeittäin, ja yksi tai useampi ryhmän omista opettajista toimi haastattelijana. Ajatuksena oli, että saisimme oppilailta rehellisimmät ja ymmärrettävämmät vastaukset, kun jo heille tuttu opettaja haastattelee heitä. Nämä haastattelut tehtiin muutama päivä oppilaiden joulukonsertin jälkeen. Silloin kurssin tapahtumat olivat vielä hyvin muistissa. Kaikilta ryhmiltä kysyttiin samat kysymykset tekemämme haastattelupohjan perusteella (ks. liite 5). Haastattelut olivat aika lyhyitä, mutta halusimme antaa oppilaille mahdollisuuden antaa suullistakin palautetta. Keskustelut äänitettiin.

Haastattelimme oppilaita seuraavien teemojen pohjalta:

- mahdollinen aikaisempi kamarimusiikkikokemus ja sen suhteutuminen tähän kurssiin
- mitä oppilaat tiesivät kurssista etukäteen
- opettajien konsertti
- oppilaiden oma konsertti
- mahdolliset häiriötekijät ja käytännön ongelmat.

Oppilaat saivat myös antaa mitä tahansa palautetta.

4.2.3 Musiikinopettajan haastattelu

Haastattelimme myös koulun musiikinopettajaa, Marjukka Mäyryä. Ennen hänen haastattelemistaan teimme valmiiksi kysymykset (ks. liite 9). Haastattelu toteutettiin Peltolan koululla huhtikuussa 2006 sen jälkeen, kun olimme näyttäneet oppilaille videomateriaalia kurssilta. Olimme haastattelun ajan musiikin luokassa ja nauhoitimme keskustelun.

Halusimme selvittää projektin taustaa, muun muassa miten kamarimusiikkikokoonpanot valittiin ja oliko vastaavia projekteja ollut koululla aikaisemminkin. Mielenkiintoisia aiheita olivat myös seuraavat: miten yhteismusisointi niveltyy Peltolan koulun opetussuunnitelmaan ja minkä tyyppisiä musiikin tunnit yleensä ovat. Lisäksi meitä kiinnostivat myös opettajan henkilökohtaiset tavoitteet musiikin opetuksessa. Samalla pääsimme jälleen kyselemään, olivatko oppilaat puhuneet musiikinopettajalleen jotain kurssista, tai oliko esimerkiksi vanhemmilta tullut jotain palautetta.

4.3 Kyselylomakkeet

4.3.1 Ensimmäinen kyselylomake

Kysely oli tärkein menetelmä oppilaitten kokemusten ja käsitysten keräämisessä. (ks. liite 4). Lähdimme rakentamaan kyselyä pohtimalla ensin seikkoja, jotka vaikuttavat oppitunnin kulkuun. Näistä asioista teimme miellekartan, jonka pohjalta muodostui neljään aihealueeseen jakautuva kyselylomake, jossa oli sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Aihealueet keskitimme oppimiseen, ryhmässä toimimiseen, minäkuvaan ja itsetuntoon sekä palautteeseen kurssista.

Kysely suoritettiin Peltolan koululla muutama päivä joulukonsertin jälkeen samassa yhteydessä kun opettaja haastatteli yhtyeensä. Oppilaat täyttivät kuitenkin kyselylomakkeet itsenäisesti. Yhtyeen opettaja antoi ohjeet lomakkeen täyttämiseen ja korosti erityisesti sitä, että oppilaiden vastaukset ovat luottamuksellisia eikä niitä näytetä koulun opettajille, henkilökunnalle tai vanhemmille. Näin vastaukset eivät myöskään vaikuttaneet oppilaiden musiikinnumeroihin eivätkä mihinkään muuhunkaan arviointiin. Oppilaat antoivat vastaukset opettajalle, joka antoi ne meille. Mielestämme

kyselyn luottamuksellisuutta oli tarpeen korostaa, sillä halusimme mahdollisimman avoimia vastauksia.

Oppimiseen liittyen kysyimme oppilailta monivalintakysymyksenä kuinka paljon he kokivat oppineensa uutta (kysymys 19). Tämän jälkeen oppilaat saivat kirjoittaa omin sanoin, mitä uutta he oppivat nimenomaan yhteissoitosta sekä mitä uutta he saivat omaan soittoonsa (kysymykset 20 ja 21). Kysyimme muun muassa myös, mitä asioita opettajat pitivät tärkeinä ryhmää opettaessaan (kysymys 7).

Kysymyksissä liittyen ryhmässä toimimiseen selvitimme lähinnä yhteismusisoinnin sosiaalista puolta; kokivatko oppilaat itsensä tasavertaisiksi ryhmässä ja miten soittaminen vaikutti suhteisiin yhtyeen sisällä (kysymykset 15 ja 16).

Musiikilliseen minäkäsitykseen liittyen kysyimme oppilailta minkälaisina soittajina he itsensä näkevät ja minkälaisia he haluaisivat olla verrattuna muihin Peltolan koulun soittajiin (kysymykset 12 ja 13). Koetimme myös selvittää, muuttuiko minäkäsitys kurssin aikana johonkin suuntaan (kysymys 14).

Koska aiheenamme oli myös tutkia, miten vastaavanlaista projektia voisi jatkossa parantaa, kysyimme oppilailta tästäkin aiheesta. Kyselylomakkeen viimeiset kysymykset käsittelevät kurssia yleensä sekä sitä, miten sitä voisi jatkossa mahdollisesti muuttaa.

4.3.2 Toinen kyselylomake

Useat oppilaat halusivat nähdä soittoaan videolta ja näin ollen järjestimme vielä kurssin jälkeen huhtikuussa 2006 koululla tilaisuuden, jossa oppilaille näytettiin kurssilta kerätty videokooste. Tämän kerran yhteydessä kyselimme vielä toisella lomakkeella (ks. liite 6), mitä mieltä oppilaat olivat tästä videon katsomisen tilaisuudesta ja sen tarpeellisuudesta. Annoimme ohjeet lomakkeen täyttämiseen ja sen jälkeen oppilaat täyttivät ne. Samalla myös ne oppilaat, jotka olivat olleet poissa ensimmäistä kyselyä täytettäessä, tekivät ne. Oppilaiden keskittymistä häirtäsi hieman se, että paikalla oli koko luokka; myös ne oppilaat, jotka eivät olleet osallistuneet kurssille. Tämä aiheutti hieman ylimääräistä meteliä.

Kyselyssä halusimme saada selville, kokivatko oppilaat videon katselemisen yhdeksi oppimisen tavaksi. Tavoitteena oli saada oppilaat tekemään itse havaintoja omasta ja ryhmänsä soitosta.

4.4 Tutkimustulosten purku

Videomateriaalin purku aloitettiin kartoittamalla nauhoille saatu materiaali. Tämän jälkeen kävimme jokaisen ryhmän tunnit ensimmäisestä viimeiseen järjestyksessä läpi. Heti katsomisen alussa huomasi tarkkailua vaikeuttavan asian. Auditorion kamera oli aseteltu niin, että pianotriojen sellistit olivat aina selin kameraan ja muitakin soittajia oli paikoin vaikea nähdä. Kun kävimme yhtyeiden tunteja läpipilkku kiinnitimme huomiota erityisesti siihen, mikä saa oppilaiden mielenkiinnon hereille, asioihin, joihin oppilaat reagoivat jollain tavalla. Koska työmme käsittelee kurssia oppilaiden näkökulmasta, meitä kiinnosti juuri se, mikä tekee soittamisesta oppilaille mielekäästä. Vaikka kaikkien ryhmien jokaista tuntia ei saatukaan nauhalle, huomasi selvästi, kuinka noin puolessa välissä kurssia ilmapiiri rentoutui ja oppilaat alkoivat toteuttaa asioita rohkeammin.

Haastattelujen purku alkoi litteroimalla vastaukset sanatarkaksi tekstiksi. Litteroinnin jälkeen alkoi aineiston läpikäynti sekä sen kokoaminen tiettyjen teemojen alle. Esimerkiksi oppimisteeman alle kerättiin opettajien haastatteluista, oppilaiden haastatteluista ja molemmista kyselylomakkeista kaikki oppimiseen liittyvät asiat. Kyselylomakkeen aineistoa käsiteltiin myös ristiintaulukoimalla. Kun kaikki materiaali oli käyty läpi ja niputettu aihepiirinsä ja yhteyksiensä mukaan, alkoivat tutkimuksemme tulokset jo hahmottua.

5 Tutkimustulokset

Tutkimustuloksemme keskittyvät neljään aihepiiriin: ensimmäisessä tarkastelemme yhtyeiden kehittymistä ja oppimista kurssin aikana, toisessa ryhmässä toimimista, kolmannessa minäkuvaan ja itsetuntoon liittyviä asioita ja neljännessä projektin onnistumista ja kehitysehdotuksia. Koska keräsimme aineistoa niin monella eri tavalla, kuvaamme edellä mainittuja aihealueita kolmella tavalla: oppilailta kerätyn aineiston valossa, opettajilta kerätyn aineiston valossa sekä omiin havaintoihimme perustuen.

Tuloksia analysoidessamme keskityimme eniten oppilaiden täyttämiin kyselylomakkeisiin ja haastatteluihin, mutta saimme myös paljon tietoa videoilta ja opettajien haastatteluista. Koko projektin ja tutkimustulosten analysoinnin ajan kiinnitimme erityisesti huomiota oppilaslähtöisyyteen. Oppilaille kohdistetut tutkimustilanteet yritimme tehdä heille mahdollisimman mukaviksi ja luonnollisiksi, ja kurssin aikana opetuksen tavoitteena oli oppilaslähtöinen oppiminen.

Lukujen otsikot ovat poimintoja keräämästämme aineistosta. Mukana on oppilaiden kommentteja kyselylomakkeista ja haastatteluista sekä opettajien lausahduksia heille tehdyistä haastatteluista. Halusimme laittaa tällaisia kommentteja lukujen otsikoiksi, sillä juuri keräämämme aineisto on työmme tärkeintä sisältöä ja kertoo osuvasti projektin eri osa-alueista.

5.1 Yhtyeiden oppiminen

Oppimiseen ja kehittymiseen liittyen meillä oli kyselylomakkeessa kaksi eri lähestymistapaa: halusimme selvittää, mitä uutta oppilaat oppivat yhdessä soittamisesta, mutta myös, saivatko he kurssilta uusia ideoita omaan henkilökohtaiseen soittoonsa. Koska olimme haastatelleet opettajia ja tiesimme heidän tavoitteensa, halusimme selvittää, olivatko oppilaat huomanneet opettajien korostavan juuri näitä asioita oppitunneilla.

5.1.1 ”Opin varmaan soittaa paremmin”

Suurin osa oppilaista koki oppineensa yhteissoitosta jonkin verran uutta kurssilla: peräti 26 oppilasta kolmestakymmenestäviidestä oli tätä mieltä. Monet kokivat saaneensa lisää varmuutta soittoonsa ja huomanneensa kurssin aikana, että yhteissoitto on mukavaa. Oppilaat kokivat onnistumisen tunteita erityisesti silloin, kun jokin aikaisemmin harjoiteltu asia onnistui ilman opettajan muistutusta. Seuraavassa joitain oppilaiden kommentteja siitä, miten he kokivat yhteissoiton:

Se ei olekaan pelottavaa vaan kivaa!

Tää oli ehkä kivempaa kuin aikaisemmin yhteissoitto.

Siellä naurettiin paljon enemmän kuin omilla soittotunneillani.

Yhteismusisointi on kivaa ja hienon kuuloista.

Oli kivempaa kun oli pienemmällä porukalla, kuuli itseään selvemmin ja oli tärkeä tehtävä kappaleissa kun oli ainoa joka soitti sitä stemmaa.

Oppilaat nimesivät joitakin erilaisia yhteissoittoon liittyviä asioita, joita olivat mielestään kurssilla oppineet. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi balanssin ja yhteissoiton puhtauden kuunteleminen. Sellonsoitonopettaja Tapani Heikinheimo kävi vierailemassa kurssilla, ja näytti parille ryhmälle, miten liidataan ja hengitetään yhdessä. Se teki lähtemättömän vaikutuksen, sillä kaikki kyseisten ryhmien oppilaat kertoivat oppineensa liidaamaan itse ja lisäksi seuraamaan yhtyeen toisen jäsenen liidausta.

Opin toisten ja niin sanotun ’johtajan’ mukaan soittamista.

Opin liidaamaan!

Yhdeksän oppilasta ei oppinut mielestään mitään uutta yhdessä soittamisesta. Tunneilla keskityttiin yhdessä soittamisen perusasioihin, joten asiat olivat todennäköisesti tuttuja niille oppilaille, jotka olivat jo aikaisemmin soittaneet kamarimusiikkia. Heidän oli myös haastatteluissa vaikeampi nimetä uusia asioita, joita kurssilla olisi käsitelty.

En mä tiiä opinko uutta. Mä oon niin paljo soittanu kaikissa tollasissa jutuissa.

Olen soittanut niin paljon ryhmissä, etten oppinut uutta.

Eniten kurssista oli siis ainakin oppilaiden mielestä hyötyä niille, jotka eivät olleet aikaisemmin soittaneet yhtyeissä. Osa oppilaista oli sitä mieltä, että kurssilla opeteltiin vähemmän uusia asioita kuin heidän omilla soittotunneillaan.

Omaan soittoonsa liittyen oppilaat kertoivat oppineensa lähinnä uusia teknisiä asioita. Mainituksi tulivat esimerkiksi puoliasemassa soittaminen ja uudenlainen puhallustekniikka. Uusien opettajien mielipiteet omasta soitosta olivat oppilaiden mielestä hyödyllisiä. Moni oppilas koki saaneensa soittoon lisää rohkeutta.

Sain uskallusta soittaa lujaa.

Opin että voi soittaa kovempaa.

Osa oppilaista oli mukana yhtyeissä, joissa ei ollut juuri heidän oman soittimensa edustajaa opettajana. Pari oppilasta kommentoikin, että olisi toivonut, että paikalla olisi ollut juuri hänen soittimensa opettaja. Itse emme kokeneet tätä kovin suureksi ongelmaksi. Arvelimme, että kaikille oppilaille ei ollut tarpeeksi selvää se, että kyseessä oli nimenomaan yhteismusisointikurssi eikä oman soittimen kurssi. Tätä asiaa olisi kannattanut korostaa heti kurssin alussa ja ehkä jopa mainita, että yhteissoitonopetuksessa ei haittaa, vaikka opettaja edustaisikin eri instrumenttia kuin oppilas.

Kun kysyimme oppilailta, mitä asioita opettajat heidän mielestään pitivät tunneilla tärkeinä, useimmin mainittu asia oli dynamiikka. Etenkin pianotrioissa ja jousiryhmissä oli kiinnitetty huomiota nyansseihin. Puhallinryhmissä oli soitettu paljon virityskappaleita, joten lähes kaikki puhaltajat olivat maininneet virityksen ja intonaation tärkeänä asiana. Haastattelussa eräältä huilistilta tulikin leikkisä kommentti:

Mä oon oppinu sen, että huilut ei oo aina vireessä, vaikka ne viritetään.

Oppimista häiritseviksi tekijöiksi oppilaat kokivat ennen kaikkea käytännön ongelmat. Kirjasto oli paikkana liian avoin, sillä siitä oli suora näkyvyys ruokalaan. Lisäksi kirjastossa oli sähköpiano, jonka huono ääni ja epämukava pianotuoli häiritsivät pianistien tunteja. Osa puhaltajista koki tavallisen opetusluokan liian pieneksi paikaksi isolle yhtyeelle.

5.1.2 ”Yrittää vaan tsempata niitä kauheesti”

Opettajien haastattelujen perusteella kaikkien ryhmien tunnit etenivät melko samalla tavalla. Monet opettajat teetättivät ensin helppoja yhteissoittoharjoitteita, kuten asteikko- tai kaanonsoittoa. Harjoitusten tarkoituksena oli herätellä oppilaita kuuntelemaan yhteissoittoa ja hakea heti alusta alkaen hyvää intonaatiota. Opettajat teetivät myös harjoituksia, joissa yhtyeen jäsenten oli tarkoitus reagoida toisten antamiin impulsseihin, esim. nyanssinmuutoksiin. Nämä harjoitukset tuottivat jonkin verran vaikeuksia, sillä niissä piti oman soiton lisäksi osata jo seurata tarkasti toistenkin soittoa. Alun harjoitteiden jälkeen siirryttiin hiomaan ohjelmistoa, jota oli tarkoitus esittää.

Kysyimme opettajien haastatteluissa, mikä heidän mielestään oli ollut tunnilla intensiivinen hetki, jolloin oppilaat tuntuivat oppivan ja keskittyvän hyvin. Kaikkien opettajien mielestä parhaita hetkiä olivat ne, jolloin tuntui että oppilaat olivat päässeet musisoimaan ja irrottautumaan teknisistä ongelmista. Myös sopivan haastavien sävellysten koettiin motivoivan oppilaita. Esimerkiksi Hanna Raiskio kertoi omasta vastuuyhtyeestään:

Siinä kappaleessa on vähän haastetta ja sitten se ehkä näkykin ehkä niissä oppilaissa, että sen takia ne innostu siitä, että kun se oli vähän vaikeempi.

Innostaviksi kuvailtiin myös tilanteita, joissa harjoiteltiin esimerkiksi jotain tiettyä pientä kappaleenpätkää useita kertoja peräkkäin, jolloin oppilaat alkoivat kuunnella toisiaan tarkemmin ja tuntuivat innostuvan soitosta.

Oppimisen ongelmat olivat erilaisia eri ryhmillä. Eräälle pianotriolle oli aluksi valittu soitettavaksi Kortekankaan pianotrio, joka osoittautui kuitenkin liian haastavaksi. Ongelmana oli siis selvästi liian vaikea kappale. Opettajat olivat kuitenkin sitä mieltä,

että sen soittamisesta oli hyötyä, sillä siinä oli paljon yhteissoitollisia asioita, joiden harjoitteluun vaikutti positiivisesti myös muihin kappaleisiin. Toisaalta opettajat arvelivat myös, että sen vaikeus saattoi vähentää oppilaiden intoa yhteissoittoon. Vaikka alun perin oli tarkoitus, että yhtyeet voisivat oppia kappaleet ilman että harjoittelisivat stemmoja kotona, osa opettajista koki ongelmallisena sen, etteivät oppilaat harjoitelleet oppituntien lisäksi itse tai yhtyeenä:

Tunti oli aika turha, koska sitä kappaletta ei vaan päästy edes eteenpäin ollenkaan.

Opettajat tekivät kaikki saman huomion siitä, että monet soittajat olivat vähän flegmaattisia:

Ne lapset olis sillai niinku voineet heittäytyä vähän enemmän siihen soittamiseen, kun ne on aika semmosia fleguja.

Myös Marjukka Mäyry kertoi havainneensa saman koulun musiikintunneilla. Yhtyeissä tapahtui kuitenkin edistystä, ja soitto muuttui kurssin aikana rohkeammaksi. Näin Marjukka Mäyry kuvaili näkemäänsä videopätkää, jossa esiteltiin oppilaiden edistymistä kurssilla:

Siinä näki aluksi että se oli semmosta niin pientä, että se viulun ääni ihan volyyymi parani siinä että... viulun äänen laatu, kun se oppilas rupes käyttämään sitä joustaan ihan kunnolla...

Flegmaattisuus voi johtua siitä, etteivät oppilaat olleet välttämättä tottuneet olemaan kovin aktiivisia oppitunneilla. Kuten eräät oppilaiden osallistumista ja keskustelurooleja käsittelevät tutkimukset osoittavat, etenkin lukuaineiden tunneilla oppilaiden kommentit saattavat olla usein suoria vastauksia opettajien kysymyksiin (Leiwo 1995, 215). Erityisesti tämä korostui tyttöjen tuntikäyttäytymisessä, ja meidän projektiimme osallistuneista oppilaista vain kaksi oli poikia. Projektissamme pyrimme oppitunneilla itseohjautuvuuteen ja tarkoitus oli, että oppilaat osallistuisivat itse aktiivisesti oppimiseen ja tunnin kulkuun. Kuusi viikkoa on melko lyhyt aika muuttaa totuttua toimintatapaa, joten siihen nähden osa oppilaista kehittyi todella paljon juuri aktiivisuudessa ja oppimisen itsesäätelyssä.

5.1.3 ”Meistäkin oli kyllä kiva käydä opettamassa”

Kaikki yhtyeet oppivat konserttia varten harjoitetun ohjelmiston ja kehittyivät kurssin aikana yhteissoitossa. Ryhmien välillä oli kuitenkin selviä eroja; osalle yhdessä soittaminen oli täysin uutta ja toisten kuunteleminen oli aluksi vaikeaa. Kaikista ryhmistä huomasikin kuitenkin selvästi, että jossain vaiheessa oppilaat alkoivat rentoutua ja esittää enemmän omia kommenttejaan ja ehdotuksiaan. Joillakin yhtyeillä itseohjautuvuus alkoi loppuvaiheessa toimia jo todella hyvin: ryhmän jäsenet antoivat toisilleen neuvoja ja keskustelivat keskenään siitä miten ohjelmiston vaikeat paikat voitaisiin toteuttaa.

Parhaiten opetustilanteessa tuntui tehoavan se, että opettaja tuli soittamaan mukana jotain harjoiteltavan sävellyksen kohtaa, erityisesti jos kyseessä oli suuri nyanssi. Joissain ryhmissä opettajat soittivat ohjelmistoa malliksi, ja siitä oli selvästi hyötyä oppilaille. Oppilaat tuntuivat reagoivan myös siihen, että opettaja huuteli ohjeita soiton aikana. Hauskat mielikuvat saivat oppilaat innostumaan. Ensimmäisillä tunneilla soitto oli yleisesti ottaen vähän jäykkää ja virheitä pelättiin, mutta kun oppilaat alkoivat rentoutua, saattoi pieleen menneestä soitosta seurata naurunremakka. Yllättävää kyllä, klassinen ohjelmisto tuntui kiinnostavan oppilaita enemmän kuin esimerkiksi joululaulut tai kevyemmät teokset.

Eniten ongelmia tuotti se, että yhtyeet saataisiin soittamaan tarpeeksi rohkeasti. Lähes kaikkia ryhmiä yhdistänyt asia oli se, että oppilaiden soitto oli melko varovaista ja hiljaista. Siihen yritettiin kiinnittää erityisesti huomiota. Oppimista häiritsivät myös koulun tilojen rajallisuuden vuoksi tulleet käytännön ongelmat. Tavallisia opetusluokkia pidettiin liian pieninä harjoitustiloiksi ja huonekalujen siirtely oli oppilaiden mielestä hankalaa ja vei turhaan aikaa. Pianotriot joutuivat toisinaan soittamaan kirjastossa, jossa oli vain sähköpiano. Sekä pianon ääni että huono pianotuoli häiritsivät pianisteja. Kirjasto koettiin muutenkin paikkana huonoksi, sillä se sijaitsee ruokalan vieressä ja siitä on ikkunat ruokailutilaan. Tilaa pidettiin liian avoimena, eikä siellä pystynyt kunnolla keskittymään soittamiseen.

5.2 Pienryhmässä työskentely

Halusimme selvittää, miten oppilaat kokivat ryhmänsä työskentelyprosessin. Aikaisemmin oppilaat olivat olleet koulun musiikintunneilla isoissa ryhmissä ja soittotunneilla yksilöopetuksessa. Meitä kiinnosti myös se, mitä mieltä oppilaat olivat siitä, että opettajia oli enemmän kuin yksi. Pienryhmässä työskentelystä on aiemmin saatu hyviä tuloksia esimerkiksi Paula Westerlundin pienryhmäkokeilussa (1987).

Kyseisenä kouluvuonna seitsemäsluokkalaisilla oli luokkaorkesteria koko vuoden ajan säännöllisesti. Kahdeksannella luokalla orkesterin toiminta oli jaettu periodeihin, ja yhdeksännellä luokalla ei ollut luokkaorkesteria laisinkaan. Peltolan koulun orkesteritoiminta oli kuitenkin poikennut projektista oppilaiden näkökulmasta paljonkin, sillä he eivät itse maininneet kyselyissä luokkaorkesteria ollenkaan. Kuulimme orkesteritoiminnasta Marjukka Mäyryltä. Kyselylomakkeissa ei ollut suoraa kysymystä koulun orkesteritoiminnasta, mutta kysyttäessä yleisesti kokemuksista yhteismusiikkiin liittyen oppilaat eivät kertoneet siitä.

5.2.1 ”Yhteistyö toimii!”

Me opettajat halusimme, että kaikki soittajat tuntisivat itsensä tasavertaisiksi yhtyeessään. Oppilailla oli jonkin verran ennakko-odotuksia omasta ja toistensa soittotaidoista. Osa oppilaista ilmoitti jo ensimmäisellä tunnilla olevansa huonompia kuin muut ja haluavansa soittaa alääänissä. He loivat jo ennen soittotuntien alkua yhtyeensä sisälle jonkinlaisia rooleja: nuo kaksi ovat hyviä, koska ovat soittaneet jo seitsemän vuotta, ja minä olen huono, koska olen soittanut vasta kolme vuotta. Kyselylomakkeessa kysytyihin rooleihin liittyviin kysymyksiin oppilaat eivät kuitenkaan vastanneet yhtä jyrkästi. Oppilaiden käsitys omasta roolistaan saattoi siis muuttua kurssin aikana.

Kaikki seitsemäsluokkalaiset ilmoittivat, että kokivat itsensä kurssin aikana tasavertaiseksi muiden yhtyeensä jäsenien kanssa, ja kahdeksaluokkalaisistakin kuusitoista oppilasta oli tätä mieltä. Kyselylomakkeiden avointen vastausten perusteella ne oppilaat, jotka eivät kokeneet olevansa tasavertaisia, olivat ehkä pitäneet jo kurssin alussa omaksuneensa ennakkoasenteet:

Olin vähän alemmalla tasolla, kuin ryhmän pari muuta soittajaa mutta paikkani oli sopivasti kolmas äänissä.

Yksi oppilas oli vastannut, että tasavertaisuutta on vaikeaa arvioida eri soittimien välillä. Jotkut tuntuivat siis kokevan, että kysymys käsitteli ennemminkin soittotaitoa kuin tasavertaisuutta esimerkiksi siinä, että jokainen saa sanoa oman mielipiteensä.

Seitsemäsluokkalaiset olivat sitä mieltä, että kurssi ei vaikuttanut kaverisuhteisiin yhteen sisällä. Heistä vain kolme oppilasta kuvaili ryhmänsä yhteishenkeä hyväksi. Kahdeksasluokkalaisilla oli tässä asiassa positiivisemmat kokemukset. He kokivat tutustuneensa paremmin yhtyeessä soittaneisiin luokkatovereihinsa, ja peräti kuusitoista kahdeksasluokkalaista ilmoitti kokevansa yhtyeensä yhteishengen hyväksi.

Tunneilla vietti aikaa ihmisten kanssa joihin ei välttämättä ole kontaktissa musiikintunneilla.

Puhallinyhtyeissä soittavat oppilaat eivät vastanneet useamman opettajan ohjauksessa toimimiseen liittyviin kysymyksiin, sillä heillä oli vain yksi opettaja. Kyselylomakkeista kävi ilmi, että monen opettajan johdolla toimiminen oli oppilaille vierasta. Vain yksi oppilas oli ollut useita kertoja aikaisemminkin tilanteessa, jossa paikalla on monta opettajaa. Seitsemän oppilasta oli ollut muutaman kerran aikaisemmin samantapaisessa ohjauksessa, ja muille tilanne oli täysin uusi.

Suurin osa oppilaista oli sitä mieltä, että useamman opettajan paikallaolo teki opetuksesta monipuolisempaa. Myös tunnelma soittotunneilla oli oppilaiden mielestä rennompi useamman opettajan ohjauksessa. Eri soittimien edustajat kokivat saaneensa yksilöllistä ohjausta, kun paikalla oli juuri heidän instrumenttinsa edustaja, ja näin tunnit myös etenivät oppilaiden mielestä joustavasti. Useamman opettajan läsnäolo jäsenyi eri ryhmissä eri tavoin videoinnin vuoksi. Joissakin ryhmissä tunnit oli järjestetty niin, että toinen opettaja keskittyi kuvaamiseen ja toinen opettamiseen. Näiden yhtyeiden oppilaat ilmoittivatkin, että tunnit olivat samanlaisia kuin yhden opettajan pitämät tunnit. Vain kaksi oppilasta oli sitä mieltä, ettei opetus ollut yhtään monipuolisempaa kuin yhden opettajan ohjauksessa.

5.2.2 ”Ei me voida sitä kivaa luoda siihen yksinään”

Opettajat kiinnittivät huomiota oppilaiden rooleihin lähinnä käyttäytymisen eikä niinkään soittotaidon perusteella. He kokivat, että oppilaat suhtautuivat heihin enemmänkin kavereina kuin auktoriteetteina. Suurin osa oppilaista tuntui ottavan tunnit tosissaan ja suhtautuvan yhteissoittoon myönteisesti.

Minna Mustonen kuvaili oppilaitaan näin:

Kaikki on sellasia oikeen niinku... kuuntelee ja muutenki silleen hirveen kilttejä.

Oppilaiden ennakko-odotukset olivat näkyneet tunneilla, sillä Hanna Raiskio kertoi:

En mä tiedä onks siinä semmosta roolia, mutta tavallaan kun siinä se yksi oppilas on tehny 3/3 niin kyllä ne kaks muuta sitten vähän niinku osottaa sen.

Opettajille oli haasteellista päästä itse irti oppilaiden luomista rooleista. He kertoivat esimerkiksi, että aikoivat ensin antaa ylimmän äänen automaattisesti soitettavaksi sille oppilaalle, jonka tiesivät soittaneen kauimmin. Harkinnan jälkeen stemmat kuitenkin jaettiin niin, että kukin pääsisi vuorotellen soittamaan melodiaääntä.

Marjukka Mäyry arveli, että joillakin oppilaille murrosikä vaikutti käyttäytymiseen ja siihen, millaisen roolin he ottivat itselleen tunneilla. Osa opettajista kuvailikin, että heidän yhtyeissään oli joku vähän kapinallisempi oppilas. Ongelmalliseksi koettiin joissain yhtyeissä se, että oppilaat ilmoittivat pitävänsä kappaleita liian helppoina, mutta eivät sitten kuitenkaan osanneet omaa stemmaansa riittävän hyvin. Isommissa ryhmissä tunnit uhkasivat mennä helpommin hulinaksi ja kurinpitämiseksi, mutta niissäkin löytyi yleensä yhtyeen sisältä joku oppilas, joka kehotti muita käyttäytymään rauhallisemmin ja keskittymään soittoon.

Opettajat kertoivat, ettei oppilailta ollut tullut kommentteja siitä, että paikalla oli useampia ohjaajia. Opettajat suhtautuivat itse myönteisesti tällaiseen yhteistyöhön ja kokivat, että oli hyvä, kun oli mahdollista saada opetustilanteessa toisen henkilön mielipiteitä ja ideoita. Anu Kosonen kuvaili työnjakoa tunneilla:

Jos siinä on pianisti niin se ehkä eniten saattaa heilua sen pianistin luona ja jousisoittaja taas vastaavasti oman instrumenttinsa tai lähelle sitä menevien asioiden kanssa.

Minna Mustonen kertoi työskentelystä näin:

Siinä voi saada myös jonkin idean joltain toiselta opettajalta ja jatkaa vaikka sitä. Se jakaa sitä vastuuta. Ja myös esimerkiksi siinä tokassa ryhmässä, se sellisti tartti vähän ohjeita siitä, että missä tahdissa mennään, niin sitten mä pystyin sitä neuvomaan ja sitten taas että toinen toista soittajaa, että siinäkin mielessä, että on helpompi sitten antaa ohjeita.

5.2.3 ”Pianisti ehkä saattaa eniten heilua sen pianistin luona”

Yleisesti ottaen yhdessä opettaminen toimi hyvin. Tunneilla tuntui käytännölliseltä, että paikalla oli eri soittimien opettajia, jolloin jokaista yhtyeen jäsentä voitiin ohjata yksilöllisesti. Videoita katsoessamme huomasimme kuitenkin, ettei yksilöllinen ohjaus ollut toiminut ihan niin hyvin, kuin meistä oli tunneilla tuntunut. Opettajat jäivät usein pitkäksi aikaa neuvomaan oman soittimensa teknisiä asioita. Välillä saattoi kulua todella pitkiäkin aikoja niin, että opettajat puhuivat ja oppilaat kuuntelivat. Tehokkaampaa olisi ollut keskittyä enemmän soittamiseen.

Parannettavaa olisi mielestämme ollut myös opettajien välisessä yhteistyössä. Tunteja ei ajanpuutteen vuoksi juurikaan suunniteltu etukäteen, jolloin saman yhtyeen opettajilla saattoi olla erilaisia käsityksiä tuntisuunnitelmasta. Olisikin ollut hyvä järjestää joka viikko palaveri niiden opettajien kesken, jotka opettivat samoja yhtyeitä.

Yhtyeiden jäsenten käytös ja roolit vaihtelivat ryhmien välillä. Mihinkään yhtyeeseen ei mielestämme muodostunut selkeää johtajaa tai varajohtajaa toisin kuin Elaine Kingin (2006) tutkimuksessa. Ero saattoi johtua siitä, että tutkimuksessa tarkkailtiin itsenäisesti harjoittelevia kamarimusiikkiyhtyeitä, kun taas meidän kurssillamme paikalla oli aina vähintään yksi opettaja. Opettaja otti luonnollisesti johtajan roolin. Joissain ryhmissä toki oli myös ”johtajatyyppejä”, esimerkiksi yhdessä Soile Ylivuoren yhtyeistä:

Siellä on sitten tavallaan ihan tietty henkilö aina niistä joka on sillai 'hei, no niin, soitetaas nyt.' Että sillä lailla vähän pitää niitä muita kurissa. Että tavallaan se ryhmän

keskenäinen kurinpito kans toimii.

Useimmissa muissa ryhmissä oppilaat tuntuivat olevan suunnilleen yhtä paljon äänessä ja käyttäytyvän yleensä mallikkaasti.

5.3 Musiikillinen minäkäsitys

Ensimmäisessä kyselylomakkeessa halusimme selvittää erityisesti sitä, vaikuttiko yhdessä soittaminen oppilaiden käsitykseen itsestään soittajana. Olimme tehneet lomakkeeseen kysymyksiä aiheesta: millaisiksi soittajiksi oppilaat kokivat itsensä ennen kurssin alkua verrattuna muihin Peltolan koulun oppilaisiin, ja millaisia soittajia he haluaisivat olla? Halusimme siis tutkia oppilaiden musiikillista minäkäsitystä (Kosonen 2001, 27) ja sen muutosta. Lisäksi kysyimme, vaikuttiko kurssi heidän käsitykseensä itsestään soittajana. Lomakkeessa oli vielä avoin kysymys, johon sai vastata, jos oli sitä mieltä, että kurssilla oli vaikutusta. Tutkimustuloksia analysoidessamme teimme näiden kysymysten välillä tarkkaa ristiinanalysointia selvittääksemme tulokset mahdollisimman tarkasti.

5.3.1. ”Mutta se menikin ihan hyvin”

Yleisesti ottaen kurssi tuntui ainakin tukevan oppilaiden musiikillista itsetuntoa. Kenenkään käsitys itsestään soittajana ei muuttunut kurssin aikana huonompaan suuntaan. Seitsemän oppilasta koki, että heidän käsityksensä omista soittotaidoistaan oli muuttunut positiiviseen suuntaan kurssin aikana. Eniten kurssi tuntui vaikuttaneen niihin oppilaisiin, jotka tunsivat olevansa soittajina joko keskitasoa tai vähän sen alapuolella, joten tämäkin tukee sitä havaintoa, että kurssista oli eniten hyötyä niille oppilaille, joilla oli vähemmän soittokokemusta. Syyksi positiiviseen muutokseen oppilaat kertoivat, että kurssilta saatu kokemus toi varmuutta ja uusista opituista asioista oli hyötyä. Yhteissoitto sai soiton tuntumaan nautinnollisemmalta kuin aikaisemmin. Eräs oppilas totesi kyselylomakkeen avoimessa kysymyksessä:

Ennen ajattelin, etten ole kyllin hyvä ryhmään, ja etten osaisi, mutta se menikin ihan hyvin.

Itsetuntoa ja minäkuvaa käsittelevissä kysymyksissä seitsemäs- ja kahdeksaluokkalaisten vastauksissa oli selvä ero. Seitsemäsluokkalaisten vastaukset

näissä kysymyksissä sijoittuivat asteikon keskivälille, kun taas kahdeksaluokkalaisten vastauksissa oli paljon hajontaa. Tuntui siltä, että kahdeksaluokkalaisten uskalsivat kertoa mielipiteensä rohkeammin ja avoimemmin.

Seitsemäsluokkalaista ylivoimaisesti suurin osa oppilaista kertoi tuntevansa itsensä samantasoiseksi soittajaksi muiden kanssa ja olevansa tyytyväinen tilanteeseen. Asteikon ääripäihin, omasta mielestään paljon paremmiksi tai huonommiksi soittajiksi ei sijoittunut yhtään oppilasta. Yksi oppilas koki itsensä vähän paremmaksi soittajaksi kuin muut, ja kolme oppilasta koki olevansa vähän huonompia soittajia kuin muut. Kukaan ei ollut kiinnostunut olemaan paljon muita parempi soittaja; suurin osa oppilaista toivoi olevansa samantasoinen muiden oppilaiden kanssa, ja pari oppilasta uskaltanut toivomaan, että olisi vähän parempi soittaja kuin muut.

Kahdeksaluokkalaisten vastaukset olivat huomattavasti vaihtelevampia kuin seitsemäsluokkalaisten. Oikeastaan ainoa yhdistävä tekijä kaikkien kahdeksaluokkalaisten välillä oli se, että kukaan ei toivonut olevansa muita huonompia soittajia. Seitsemäsluokkalaisiin verrattuna he tuntuivat olevan kunnianhimoisempia: yhteensä neljätoista ilmoitti, että haluaisi olla parempi soittaja kuin muut Peltolan koulun oppilaat. Myös negatiivisesti omaan soittotaitoonsa suhtautuvia oppilaita oli enemmän kuin seitsemäsluokkalaisissa. Kuusi oppilasta piti itseään muita huonotasoisempina soittajana. Kenenkään avoimista vastauksista ei kuitenkaan tullut ilmi todella negatiivista suhtautumista; esimerkiksi eräs oppilas oli kuvaillut omaa tasoaan näin:

Jotkut olivat paljon parempia vaikka olisin kyllä itekin osannut soittaa heidän stemmansa, mutta minun olisi pitänyt harjoitella kauemmin.

5.3.2. ”Ne oli ihan lungisti siinä”

Opettajien mielestä oppilaat vaikuttivat ottavan opetustilanteet rauhallisesti ja itsevarmasti. Alun perin epäilimme, että videokamera saattaisi ujostuttaa oppilaita ja mahdollisesti vaikuttaa heidän soittoonsa, mutta opettajien mielestä se ei häirinnyt millään tavalla:

Ne oli ihan lungisti siinä. Ja vaikka siinä on se kameraki,

mitä me fiksaillaan välillä, niin musta tuntuu että ne ei siitäkään... tai ainakaan näyttäneet välittävän tai sanoneet mitään..

Tapani Heikinheimon vierailukaan ei aiheuttanut oppilaissa arkailua, tosin osa pianotriojen opettajista koki, että yhtyeiden sellistit saattoivat ujostella häntä vähän kuultuaan, että kyseessä on sellonsoiton opettaja.

Opettajien mielestä osa oppilaista suhtautui soittotaitoonsa jopa optimistisemmin kuin olisi tarvinnut. Jos heille annettiin jokin vähän vaativampi teos soitettavaksi, he kehuskelivat, että osaavat kyllä soittaa sen helposti, mutta yhteissoittotilanteessa stemma ei sitten onnistunutkaan. Kaikki ryhmät tuntuivat jännittävän konserttia ainakin jonkin verran. Yksi soittaja oli kurssin alussa kieltäytynyt kokonaan soittamasta konsertissa ja kertonut pelkäävänsä esiintymistä, mutta tuli kuitenkin loppujen lopuksi mukaan.

Joissakin ryhmissä oppilaat olivat arvioineet itse tunneilla oman yhtyeensä soittoa, esimerkiksi pistäneet merkille, että jotkut kappaleet sujuivat paremmin kuin toiset. Tämä oli hyvä konsertin kannalta, sillä joissakin ryhmissä ehdittiin soittaa paljon enemmänkin ohjelmistoa kuin kuin konsertin ohjelmaan mahtui. Kun oppilaat osasivat itsekin arvioida, mitkä kappaleet onnistuivat parhaiten, he pystyivät antamaan oman mielipiteensä siitä, mitä konsertissa soitettaisiin.

5.3.3. ”Yhteistyökykyä ja iloista asennetta”

Oppilaiden minäkuvaa ja itsetuntoa oli vaikea arvioida esimerkiksi videoiden perusteella, sillä kaikki olivat tietysti omia persoonallisuuksiaan. Osa soittajista oli ulospäinsuuntautuneita ja osa taas hiljaisempia. Emme myöskään kyselleet yhtyeiden haastatteluissa tähän aiheeseen liittyviä kysymyksiä, sillä koimme aiheen liian henkilökohtaiseksi.

Itse opettamiemme yhtyeiden välillä oli suuria eroja. Eräässä ryhmässä soittajat olivat selvästi sisäänpääntyneempiä ja ehkä myös vähemmän itsevarmoja, ja tämän ryhmän kanssa kommunikointi oli vaikeaa. Yhtyeen jäsenet eivät tehneet tunneilla omia ehdotuksia eivätkä osallistuneet toimintaan kovin aktiivisesti, vaikka käyttäytyivätkin hyvin ja tekivät tunneilla kaiken, mitä pyydettiin. Eräs toinen yhtye taas koostui

soittajista, jotka olivat kaikki hyvin reippaita ja innokkaita osallistujia siitä huolimatta, että osa heistä ei tuntenut olevansa yhtä hyvä soittaja kuin toiset. Oppituntien onnistuminen riippui siis paljonkin oppilaiden asenteesta. He olivat itsekkin huomanneet tämän, sillä eräs oppilas kertoi opetustilanteista ja opettajien tavoitteista:

Opet korostivat yhteistyökykyä ja iloista asennetta, vaikka ei heti onnistuisikaan täydellisesti..

5.4 Projektin kehittämis ehdotukset

Jo meidän järjestämämme kamarimusiikkikurssin aikana oli tiedossa, että Peltolan koululla tultaisiin hyvin todennäköisesti järjestämään tulevaisuudessa samantapaisia projekteja. Siksi pidimme hyvin tärkeänä selvittää, miten kurssia voidaan kehittää. Tästä aiheesta teimme kysymyksiä sekä kyselylomakkeessa että kaikissa haastatteluissa.

5.4.1 ”Jes, nyt me päästään sinne”

Saimme oppilailta kurssista paljon positiivista palautetta sekä haastatteluissa että kirjallisesti. Suurin osa oppilaista oli sitä mieltä, että kurssia ei tarvitsisi välttämättä muuttaa mitenkään, vaan se oli sellaisenaan toimiva. Oppilaat toivoivat seuraavalle kerralle enemmän ja hieman vaikeampia kappaleita. Harjoituskertoja olisi voinut oppilaiden mielestä olla enemmän. Suurin osa oli sitä mieltä, että tunti kerran viikossa oli sopivasti, joten ehkä tulevaisuudessa kurssin kesto voisi olla vaikkapa koko syyslukukauden. Pari oppilasta toivoi myös pidempiä oppitunteja ja koki, että aika oli välillä loppunut kesken.

Yleisesti ottaen kahdeksaluokkalaiset olivat viihtyneet kurssilla paremmin kuin seitsemäsluokkalaiset, sillä heistä noin puolet ilmoitti, että osallistuisi todella mielellään samankaltaiselle kurssille, kun taas seitsemäsluokkalaisista vain kolme vastasi tämän vaihtoehdon. Kukaan ei ilmoittanut, ettei missään tapauksessa osallistuisi samantapaiselle kurssille, joten oppilaat olivat viihtyneet kurssilla hyvin. Eräs viulisti kuvaili kurssia haastattelussa:

Ku me mentiin aina sinne harkkoihin, mä olin aina sillai et jes, nyt me päästään sinne. Siel oli niin kivaa.

Yksi BaRokkia ja KaMuja -projektin ja samalla meidän projektimme tavoitteita oli hankkia uutta yleisöä kamarimusiikille. Tässä ei onnistuttu ihan täydellisesti: suurin osa oppilaista arveli, että saattaisi ehkä mennä kuuntelemaan kamarimusiikkikonserttia, mutta melkein yhtä moni ilmoitti, ettei todennäköisesti menisi.

Eniten kommentteja tuli kurssin harjoitustiloista. Auditorio oli tiloista oppilaiden mielestä selvästi paras. Siellä olikin paljon tilaa, kunnollinen flyygeli ja jalusta videokameraa varten. Tavallisia opetusluokkia oppilaat pitivät ihan hyvinä, tosin osa niissä harjoitelleista yhtyeistä olisi toivonut isompaa tilaa. Kirjastossa ei viihtynyt oikein kukaan, sillä sähköpiano oli huono ja kirjastossa oli suuret ikkunat ruokalaan. Sinne alkoi aina oppituntien aikana tulla oppilaita syömään, mikä häiritsi keskittymistä.

Meidän aluksi järjestämäämme konserttia oppilaat pitivät hyvänä ideana. Konsertin ohjelmisto oli heistä kiinnostavaa ja samantapaista kuin se, mitä kurssilla soitettiin, ja konsertin kesto oli juuri sopiva. Peltolan koulun joulukonsertissa oppilaita häiritsi jonkin verran se, että siellä esiintyi kurssin osallistujien lisäksi luokkaorkestereita ja kuoroja. Tulevaisuudessa voisi olla hyvä järjestää oma konsertti pelkästään kurssin osallistujille. Oppilailta tuli myös toivomuksia konsertin järjestämispaikasta. Osa oppilaista oli sitä mieltä, että jokin muu paikka kuin koulun sali olisi ollut parempi esiintymispaikka.

Opetusta oppilaat pitivät hyvänä. Heidän mielestään tunneilla oli rento ilmapiiri ja opettajat olivat mukavia. Useamman opettajan läsnäolo oli oppilaiden mielestä hyvä asia ja vaikutti myös tuntien ilmapiiriin positiivisesti. Puhaltajat toivoivat, että vastaisuudessa heille olisi enemmän opettajia, nyt kun mukana oli vain yksi opettaja puhallinsoittimille.

Kurssin päätyttyä kävimme vielä näyttämässä oppilaille projektin aikana kuvattua videoaineistoa. Tätä oppilaat pitivät hyvänä asiana ja esimerkiksi yksi oppilas kertoi, että videon katselemisesta tuli haikaa olo. Osa niistä oppilaista, joiden yhtyeitä näytettiin, ei olisi halunnut nähdä omaa soittoaan. Toisaalta osa niistä oppilaista, joiden yhtyeitä ei näytetty, olisi toivonut että heidänkin soittoaan olisi esitetty videoilta. Halusimme kuitenkin valita näytettäväksi sellaisia pätkiä, joista näkisi erityisesti, millaista kehitystä yhtyeissä tapahtui kurssin aikana. Valitsimme ryhmistä pari, joista näytimme videopätkiä kurssin eri vaiheilta: alkutilanteen, jonkin opetustilanteen jossa

soitto kehittyi huomattavasti sekä mahdollisesti pätkän konserttiesiintymisestä. Emme siis kyselleet etukäteen oppilailta, ketkä haluaisivat, että heitä näytettiin.

Oppilaat täyttivät toisen kyselylomakkeen (ks. liite 6). Lomakkeessa kysyttiin, mitä mieltä he olivat videonkatselukerrasta ja selvitettiin heidän ajatuksiaan kamarimusiikista kurssin jälkeen. Seuraavassa joitain oppilaiden kommentteja siitä, mitä mieltä he olivat videonkatselukerrasta:

Ihan kiva. Pystyi katsomaan mitä pitäisi parantaa. Lisäksi oli hauska katsoa omaa esitystään.

Se oli tosi hyvä ja hauska! Hienoa että mekin saimme nähdä ja kuulla aikaansaanneistamme.

Oli se siinä mielessä hyvä, että näkee mitä parannettavaa omassa soitossa ja soittoasennossa on. Oli hyvä nähdä eri soittimia.

Ei se musta ole tarpeellista, mutta se oli ihan kiva. Tuohan se muille soittajille näkökulmia, mutta ei pakollista.

Toisessa kyselylomakkeessa kysyimme oppilailta, olivatko he kurssin päätyttyä käyneet kuuntelemassa kamarimusiikkia tai soittaneet itse kamarimusiikkia. Vastauksista kävi ilmi, että kurssiin positiivisimmin suhtautuneet oppilaat olivat olleet kurssin jälkeenkin tekemisissä kamarimusiikin kanssa. Kielteisesti yhteissoittoon suhtautuneet oppilaat taas eivät olleet soittaneet kamarimusiikkia tai käyneet konserteissa.

5.4.2 ”Pieni ihmisjahti piristää aamua”

Marjukka Mäyry kertoi saaneensa hyvää palautetta kurssista monelta eri taholta: oppilailta, vanhemmilta ja koulun musiikkitukiyhdistykseltä. Yhtä lukuunottamatta kaikki oppilaat olivat hänen mielestään kurssin jälkeen ilmaisseet, että voisivat osallistua samanlaiseen projektiin myös seuraavana vuonna. Marjukka toivoi, että kurssia voisi tulevaisuudessa laajentaa myös pop-jazz -puolelle, sillä luokilla oli myös bändisoittimien soittajia, joiden opetus ei ollut aikaisemmin toiminut toivotulla tavalla. Hän ehdotti myös, että samanlaista opetusta voisi järjestää ala-asteikäisille.

Konserttiin Marjukka Mäyry oli tyytyväinen, ja hänestä oli tärkeää, että mahdollisimman monet oppilaat pääsivät esiintymään. Konsertin kesto oli hieman liian pitkä sekä oppilaiden että vanhempien mielestä. Tämänkin kommentin perusteella voisi olla hyvä järjestää oma konsertti pelkästään kamarimusiikkiyhtyeille.

Projektiin osallistuneet stadialaiset kokivat suurimmaksi ongelmaksi oppilaiden tavoin tilat ja käytännön järjestelyt. Luokkien ovet olivat aina lukossa oppituntien välillä, ja avainta ja vahtimestaria piti etsiä usein ympäri koulua päästäkseen opetusluokkiin. Eräällä kerralla vahtimestari ei ollut ollenkaan paikalla, ja se tuotti ongelmia. Opettajat suhtautuivat kuitenkin asiaan huumorilla:

...Mutta semmonen pieni ihmisjahti piristää aamua!

Pianotriojen opettajilta tuli negatiivisia kommentteja kirjaston sähköpianosta.

Tuntien kuvaaminen oli opettajien mielestä hyvä asia, joskin kameran käyttö tuotti joskus ongelmia. Auditoriossa käytettyä jalustaa pidettiin hyvänä, ja sellainen olisi ollut kätevä muissakin luokissa. Kameraa ei aina saatu toimimaan tarpeeksi nopeasti, ja silloin tuntien alusta meni harmillisesti aikaa kameran säätämiseen.

Ohjelmiston tasosta opettajat olivat oppilaiden kanssa vähän eri mieltä. Oppilaat olivat toivoneet, että kurssilla olisi soitettu vaikeampia kappaleita, kun taas opettajien mielestä kappaleiden taso oli sopiva. He olivat sitä mieltä, että on parempi aloittaa vaikka liian helpolla kappaleella kuin liian vaikealla, jolloin ainakaan ohjelmisto ei turmele oppilaiden motivaatiota. Toisaalta sopivan haasteellisen ohjelmiston koettiin motivoivan parhaiten oppilaita.

5.4.3 ”Kurssi oli hyvä juttu!”

Itse olimme erityisen tyytyväisiä siitä, että yhtyeiden soittajat olivat keskenään samantasoisia, mikä auttoi opetustilanteessa. Myös konsertit onnistuivat hyvin sekä esiintymisten että käytännön järjestelyiden osalta. Ainoa vähän ikävä puoli konsertissa oli se, että osa oppilaista oli sairaana ja me opettajat jouduimme tuuraamaan joissakin ryhmissä puuttuvaa soittajaa.

Joulukonsertin osalta olisi ollut parempi järjestää kurssille osallistuneille oppilaille oma konsertti. Lisäksi voisi olla hyvä idea, että konsertteja olisi enemmänkin kuin yksi. Niitä voisi olla esimerkiksi kaksi siten, että toinen konsertti järjestettäisiin Peltolan koululla ja toinen Stadian tiloissa. Näin molemmat projektiin osallistuneet oppilaitokset olisivat mukana myös konserteissa. Lisäksi useampi konsertti mahdollistaisi sen, että kaikki oppilaat pääsisivät varmemmin esiintymään. Ne oppilaat, jotka olivat projektin joulukonsertin aikana sairaana, eivät loppujen lopuksi päässeet esiintymään ollenkaan.

Tiloista auditorio ja opetusluokat olivat mielestämme hyviä, joskin meitäkin vaivasi sama asia kuin muitakin opettajia eli hankalat käytännön järjestelyt. Kirjasto sen sijaan oli opetuspaikkana todella huono. Ikkunoiden takana liikkuvat ruokailijat häiritsivät jatkuvasti tuntien kulkua ja kerran kävi jopa niin, että kirjastoon tuli joku käyttämään tietokonetta kesken oppitunnin.

Sopivaa ohjelmistoa oli joillekin yhtyeille vaikea löytää. Erityisesti tuntui hankalalta löytää pianotrioille mielekästä ja tarpeeksi helppoa soitettavaa. Puhallinyhtyeillekään ei ollut ihan helppoa löytää sopivaa ohjelmistoa, sillä osa ryhmistä oli kokoonpanoltaan erikoisia. Teimme yhtyeille jonkin verran itse sovituksia esimerkiksi joululauluista, mutta tähän tuntui olevan liian vähän aikaa. Jonkinlaiselle helpolle mutta hyviä kappaleita sisältävälle kamarimusiikkiviholle olisi ollut käyttöä. Ohjelmiston etsimisen olisi voinut aloittaa vähän aikaisemmin; nyt aloitimme sen vasta pari viikkoa ennen kurssin alkua. Kappaleita olisi voinut kerätä ennen kurssin alkua enemmän. Olisi ollut hyvä olla vaihtoehtoina eri tasoisia teoksia.

5.5 Tutkimustulosten yhteenvetoa

Oppilaslähtöinen opetustapa oli selvästi oppilaille mieleinen. Heidän mielestään kurssilla oli mukavaa ja tuntien ilmapiiri oli rento. Tähän vaikutti varmasti se, että oppilaille annettiin mahdollisuus vaikuttaa itse tunnin kulkuun ja sanoa omia mielipiteitään. Monet oppilaista vertasivat kurssin oppitunteja koulun musiikintunteihin, joilla heidän mukaansa usein vallitsi hieman kaoottinen ilmapiiri, jolloin kaikki oppilaat eivät keskittyneet opetukseen. Kurssin kamarimusiikkitunneilla oppilaat tavallaan pakotettiin keskittymään oppimiseen, sillä heidän piti koko ajan soittaa, kuunnella opettajien ohjeita ja toteuttaa niitä soitossaan ja myös itse kommentoida soiton onnistumista. Näin he eivät ehtineet keskittyä epäolennaisiin asioihin ja tunnit olivat

tehokkaita. Eroavaisuuksiin musiikintuntien ja kurssin oppituntien välillä vaikutti toki suuresti myös se, että kurssilla ryhmän koko oppitunneilla oli paljon pienempi kuin luokkien tai ryhmien koko koulun oppitunneilla.

Oppilaiden yleisimmin mainitsema opittu asia oli dynamiikka. Opettajat korostivat nyansseja oppitunneilla, mutta dynamiikka on asia, jossa vaaditaan paljon oppilaan omaa panosta ja keskittymistä. Samoin esimerkiksi hidastuksen tai vastaavan musiikillisen asian toteutuminen vaatii sitä, että oppilaat itse muistavat tehdä sen oikeassa kohdassa ja sovitulla tavalla. Itseohjautuvuus ja oppilaiden oma panos siis vaikuttivat merkittävästi opittuihin asioihin. Oppilaat kertoivat myös saaneensa varmuutta soittoonsa ja kokeneensa yhteismusisoinnin nautinnolliseksi. Kun heillä oli itse mahdollisuus vaikuttaa koko yhtyeen soittoon ja kappaleen tulkintaan, soittaminen tuntui mielekkäältä ja innosti oppilaita pyrkimään yhä parempaan lopputulokseen.

Ohjelmiston valinta oli tärkeä asia oppilaiden motivaation kannalta. Motivaation tärkeimpänä tekijänä pidimme itse projektin aikana sitä, että oppilailla olisi kurssilla mukavaa ja yhdessä soittamisesta välittyisi positiivinen kuva. Eniten oppilaat pitivät kappaleista, joissa oli sopivasti haastetta. Liian vaikea ohjelmisto sen sijaan sai oppilaat luovuttamaan jo aluksi ja päättämään, että niin vaikean kappaleen soittaminen ei onnistu. Tämä vaikutti myös koko yhteissoiton motivaatioon negatiivisesti.

Motivoivimmiksi koettiin kappaleet, joissa oli sopivasti haastetta, mutta jotka eivät kuitenkaan olleet liian vaikeita. Oppilaat pitivät enemmän klassisen ohjelmiston soittamisesta kuin kevyemmistä kappaleista. Klassiset kappaleet koettiin kenties haasteellisemmiksi ja näin ollen myös enemmän motivoiviksi.

Oppilaslähtöisen oppimisen edellytyksenä on, että oppilas on itse halukas ja innokas osallistumaan oppimiseen. Yhtyeiden välillä oli tässä asiassa eroja, ja parhaiten kehittyivät ne ryhmät, joiden oppilailla oli positiivinen asenne yhteissoittoa kohtaan koko kurssin ajan. Myös oppilaiden keskinäinen yhteistyö toimi näissä yhtyeissä tehokkaimmin. Kahdeksasluokkalaiset pitivät kurssia positiivisempänä kokemuksena kuin seitsemäsluokkalaiset, ja myös opettajat kokivat heidän olleen aktiivisemmin mukana tunneilla. Seitsemäsluokkalaiset olivat kurssin aikaan opiskelleet Peltolan koululla vasta noin kaksi kuukautta, joten heille kaikki koulussa oli vielä melko uutta, mikä aiheutti ehkä pientä epävarmuutta. Kahdeksasluokkalaiset olivat hieman

vanhempia ja näin ollen ehkä myös valmiimpia huolehtimaan itse ryhmänsä toiminnasta ja oppimisesta. Ryhmien itseohjautuvuus toimi siis parhaiten kahdeksaluokkalaisilla, jotka suhtautuivat kurssiin positiivisesti.

6 Pohdintaa

Peltolan koulun yhteismusisointiprojekti oli kaiken kaikkiaan meille hyödyllinen kokemus. Kurssista oppivat sekä opettajat että oppilaat. Me emme olleet aikaisemmin opettaneet kamarimusiikkia, joten projekti oli hyvä tilaisuus päästä kokeilemaan yhtyeiden ohjausta. Opimme yhtyeiden opettamisesta paljon. Tärkeää oli yhtyeen soinnin hahmottaminen kokonaisuutena. Yleensä käy helposti niin, että keskittyy kuuntelemaan oman soittimensa soittajaa ja unohtaa muut stemmat. Nyt oli kuitenkin pakko opetella kuuntelemaan kaikkia tasapuolisesti. Haasteita toi yhteissoiton alkeiden opettaminen. Kun on itse soittanut paljon kamarimusiikkia, on vaikeaa poimia ne yhteissoiton osatekijät, jotka vaikuttavat aloittelevan kamarimusiikkiyhtyeen työskentelyyn.

Koska oppilaiden soitto oli hieman arkaa, opimme keinoja ja harjoitteita, joilla soitosta saa rohkeampaa. Suurta vaikutusta oli jo sillä, että meni itse yhtyeen mukaan soittamaan. Sen sijaan pelkkä sanallinen ohjeistus ei auttanut toivotulla tavalla. Käytäntö toimi siis opetuksessa paremmin kuin teoria!

Opimme partituurin lukua kurssin aikana. Kummallakaan meistä ei ollut siitä kovin paljon kokemusta ennestään. Koska joissain soitetuissa kappaleissa oli vaikeita rytmejä, pääsimme kokeilemaan myös kapellimestarin taitoja. Tilannetaju kehittyi oppilaiden harjoittamisen suhteen. Esimerkiksi tilanteessa, jossa joku oppilaista ei pysynyt mukana, oli mietittävä milloin oli syytä keskeyttää musisointi ja milloin taas antaa oppilaiden yrittää saada soitto kohdalleen itse.

Kumpikaan meistä ei ole ollut ennen mukana näin ison projektin toteuttamisessa. Näin ollen opimme kurssin avulla paljon siitä, mitä kaikkea vastaavanlaisen projektin kokoaminen vaatii. Hyvin tärkeä osa projektia oli suunnitteluvaihe, jolloin määriteltiin tarkasti muun muassa tavoitteet sekä pohdittiin mahdollisia ongelmia, joita kurssin aikana saattaisi ilmetä. Myös käytännön järjestelyt, kuten aikataulut ja tilat, käytiin järjestelmällisesti läpi. Projektisuunnitelmaa muokattiin ja tarkennettiin useaan otteeseen. Tulevaisuutta varten tällaisesta organisointikyvystä on varmasti paljon apua.

Yleisesti ottaen yhteismusisointimahdollisuuksia musiikkioppilaitoksissa ja koulutyön osana pitäisi olla enemmän. Kamarimusiikilla on tärkeä rooli musiikkia opiskellessa ja se auttaa vahvistamaan kaikkia musiikillisia osatekijöitä. Esimerkiksi kuuntelutaito ja rytmin käsittely paranevat paljon yhteissoiton avulla. Musiikillisten tekijöiden lisäksi pienessä ryhmässä toimiminen auttaa myös sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden kehittämisessä. Jokaisella soittajalla on tärkeä rooli ja näin ollen yhteistyö yhtyeen sisällä on välttämätöntä parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen pyrittäessä. Myös tutkimustuloksistamme kävi ilmi, että oppilaat viihtyivät hyvin kurssilla ja kokivat oppineensa uutta. Oppilaat korostivat yhteissoiton mielekkyyttä ja kertoivat nauttineensa soitosta kamarimusiikkiryhtyeessä. Kurssi toi lisämotivaatiota myös oppilaiden omaan soittoon.

Kurssille ja samalla tutkimukseemme osallistui kolmekymmentäviisi oppilasta. Vaikka käytimme useita eri tutkimusmenetelmiä, kertaluontoisessa ja näin pienellä osallistujamäärällä toteutetussa tutkimuksessa saatavat tulokset ovat vain suuntaa-antavia. Vaikka oppilaissa tapahtuikin kurssin aikana muutosta, pitemmällä kurssilla olisi ehkä saatu aikaan suurempia muutoksia. Tutkimamme aihepiirit olivat laajoja, ja kuusi viikkoa oli lyhyt aika saada aikaan muutoksia näin isoilla osa-alueilla.

Koska olimme itse opettaneet joitain yhtyeistä ja haastattelimme näitä yhtyeitä itse, haastatteluissa oli erilaisia lähtökohtia ryhmien välillä. Eri opettajat saattoivat oppilaita haastattellessaan painottaa eri asioita, vaikka heillä olikin sama kysymyspohja käytettävissään. Koska olimme tehneet haastattelukysymykset itse, painotimme omien ryhmiemme haastatteluissa niitä asioita, jotka tiesimme opinnäytetyömme kannalta tärkeimmiksi.

Opinnäytetyössämme halusimme etsiä parannusehdotuksia Peltolan koulun yhteismusisointiprojektille siksi, että tällainen koulujen välinen kamarimusiikillinen yhteistyö voisi tulevaisuudessakin jatkua parhaalla mahdollisella tavalla. Tämäntapainen kurssi on hyvä lisä koulun musiikinopetukselle, ja se voisi toimia myös esimerkiksi musiikin valinnaiskurssina niillä kouluilla, joilla on ohjelmassa valinnaiskursseja.

Musiikkiopistoissa saattaa joskus olla resurssien puutteiden vuoksi vaikeaa järjestää yhteismusisointimahdollisuuksia, jolloin oppilaat eivät välttämättä saa sieltä juurikaan

kokemuksia kamarimusiikin soittamisesta. Koska kamarimusiikki kuitenkin kehittää niin monia musiikin ja soiton osa-alueita, se on soittajille ehdottomasti tärkeää jo soittoharrastuksen alusta alkaen. Peltolan kouluun järjestetyn kurssin tapainen intensiiviopetus tarjoaa hyvän mahdollisuuden oppilaille tutustua yhteismusisointiin ja oppia sen alkeita. Tärkeää on ennen kaikkea antaa oppilaille mahdollisuus päästä musisoimaan ja pitämään hauskaa yhdessä ja tätä kautta innostaa heitä jatkamaan musiikkiharrastustaan ja soittamaan kamarimusiikkia myös jatkossa.

Lähteet

Finney, John. 2003. Secondary School Students as Leaders: Examining the Potential for Transforming Music Education. <i>Music Education International</i> 2, 36-50.
Griffing, Joan. 2004. Incorporating Chamber Music into a School Music Program. <i>American String Teacher</i> 8, 60-63.
Heino, Terhi. 1997. Peruskoulun seitsemäsluokkalaisten musiikinopiskelumotivaatio. Sibelius-Akatemia. Lisensiaatintyö.
Helander, Ari. 2005. Musiikinopettajan tie mestarista paimeneksi. <i>Rondo</i> 10, 58.
King, Elaine. 2006. The Roles of Student Musicians in Quartet Rehearsals. <i>Psychology of Music</i> 4, 262-282.
Kosonen, Erja. 2001. Mitä mieltä on pianonsoitossa? 13–15-vuotiaiden pianonsoittajien kokemuksia musiikkiharrastuksestaan. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in the Arts 79.
Leiwo, Matti. 1995. Kouluikäisen kielienosaaminen ja koulun kieli. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korkiakangas & H. Lyytinen (toim.) <i>Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan</i> . Porvoo: WSOY, 202–218.
Nalli, Terttu. 1990. Opetussuunnitelman soittamista koskevien tavoitteiden ja ohjeiden toteuttaminen sekä toteuttamisen edellytykset peruskoulun seitsemännen luokan musiikinopetuksessa. Sibelius-Akatemia. Tutkielma.
Ruohotie, Pekka. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab.
Susitaival, Katri. 2006. Kaisiksen barokkimatka. Musiikin koulutusohjelma. Stadia. Opinnäytetyö.
Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. 2005. http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/ops/taideyl_ops.pdf

Toivonen, Essi. 2007. Valmisteilla oleva opinnäytetyö Peltolan koulun yhteismusisointiprojektista. Musiikin koulutusohjelma. Stadia.
Tuovila, Annu. 2006. BaRokkia ja KaMuja. Ideavaiheen loppuraportti. Stadia.
Tuovila, Annu. 2003. ”Mä soitan ihan omasta ilosta!” Pitkittäinen tutkimus 7-13 -vuotiaiden lasten musiikin harjoittamisesta ja musiikkiopisto-opiskelusta. Sibelius-Akatemia. Studia Musica 18.
Vesterinen, Heini. 2005. BaRokkia. Musiikin koulutusohjelma. Stadia. Opinnäytetyö.
Westerlund, Paula. 1987. Musiikin pienryhmäopetus peruskoulun yläasteella. Tapaustutkimus eräästä pienryhmäkokeilusta. Sibelius-Akatemia. Tutkielma.
Ylikorpi, Satu. 2007. Valmisteilla oleva opinnäytetyö Peltolan koulun yhteismusisointiprojektista. Musiikin koulutusohjelma. Stadia.

Luettelo liitteistä

Liite 1: Peltolan koulun yhteismusisointiprojektin 2005 esite

Liite 2: Peltolan koulun yhteismusisointiprojektin 2005
projektisuunnitelma

Liite 3: Tiedote Peltolan koulun yhteismusisointiprojektista 2005
kurssille osallistuville oppilaille ja heidän vanhemmilleen

Liite 4: Ensimmäinen kyselylomake. Kysely Peltolan koulun
yhteismusisointiprojektista 21.12. 2005

Liite 5: Kysymyspohja oppilaiden haastatteluja varten opettajille

Liite 6: Toinen kyselylomake. Kysely Peltolan koulun
yhteismusisointiprojektista ja videon katselusta 7.4. 2006

Liite 7: Miellekartta opettajien haastattelujen kysymysten pohjaksi

Liite 8: Kysymyspohja opettajien haastatteluja varten

Liite 9: Kysymyspohja Marjukka Mäyryn haastattelua varten

Liite 10: CD: Muutamia hetkiä musiikin ja kavereiden parissa:
Musiikkia Peltolan koulun syksyn 2005 konserteista

Peltolan koulun yhteismusisointiprojekti

BaRokkia ja KaMuja -hanke

Peltolan koulun projekti on osa Stadian musiikin koulutusohjelman BaRokkia ja KaMuja –t&k-hanketta. Hankkeen tarkoituksena on tuoda uutta yleisöä taidemusiikin pariin. Osana hanketta järjestetään sellaisia musiikinopetuksen paketteja, joita koulujen ja taideoppilaitosten ei ole mahdollista tavanomaisen toimintansa puitteissa tarjota oppilailleen. Stadian t&k-hankkeiden tärkeitä toimijoita ovat opiskelijat, jotka opinnäytetöinään ja työharjoittelunaan voivat luontevasti osallistua hankeprojekteihin. Peltolan projektiin osallistuu seitsemän musiikin koulutusohjelman soitonopettajiksi valmistuvaa opiskelijaa. Projektia koordinoi Stadiassa MuT Annu Tuovila.

Yhteistyö koulun kanssa

Peltolan koulun projektissa tarjotaan 7A- ja 8A-musiikkiluokille seitsemän keskiviikon musiikkituntien laajuinen opetuspaketti 2.11- 14.12 sekä loppukonsertti 19.12. Projekti on valmisteltu yhteistyössä musiikinopettaja Marjukka Mäyryn, koulun rehtorin sekä Peltolan koulun musiikkituen (koostuu musiikkiluokkalaisten vanhemmista) kanssa.

Yhteistyön hyödyt

Projekti antaa koulun musiikinopetukseen uusia välineitä sekä oppilaille että opettajalle. Opetuspaketin sisältöä ja opiskelijoiden keräämää musiikkiaineistoa voidaan hyödyntää jatkossa koulun opetuksessa, kenties myös muillakin Vantaan musiikkiluokilla. Projektiin osallistuvien ammattiopiskelijoiden opinnäytetöissä kuvataan projektia ja kerätään siitä palautetta oppilailta. Valmiit opinnäytetyöt luovutetaan myös Peltolan koulun käyttöön. Lisäksi tarjoamme konsertin, josta tulot tulevat Peltolan koulun musiikkituelle.

Musiikin koulutusohjelmalle Peltolan koulu tarjoaa hyvän areenan hanketyölle ja opiskelijoiden työharjoittelulle. Lisäksi projektiaineisto kehittää musiikin koulutusohjelman opetusta, opiskelijoiden ohjausta ja hanketyöskentelyä.

Kustannukset

Peltolan koululle/Vantaan kaupungille ei tule kustannuksia opetuspaketin tarjoamisesta, koska projekti toteutetaan hankerahalla ja opiskelijoiden työharjoitteluna/opinnäytetöinä.

Peltolan koulun yhteismusisointiprojekti

Projektisuunnitelma 111005

Tarkennetaan ja muokataan projektin edetessä

1. Projektin määrittely

Projektin tavoitteena on innostaa oppilaita yhteismusisoimaan ja antaa heille tähän välineitä. Toivottavaa olisi myös että mahdollisimman moni oppilas pääsisi mukaan.

Projektin keskeisenä toimintana on opetuksen toteuttaminen. Tärkeää on, että opetus toteutuu sovittuna aikana ja sovitun mittaisena.

Opetustilanteen lähtökohtana on, että oppilaat kuuntelevat toisiaan ja ottavat muut huomioon. Vaikka yhteissoiton sosiaalinen merkitys on huomattava, painopiste on musisoinnin välineiden kehittämisellä. Kuuntelemisella pyritään mahdollisimman puhtaaseen yhteissoittoon. On tärkeää, että oppilaat saadaan keskittymään hyvin, sillä käytettävissä oleva aika luo rajoituksensa. Tehtävään keskittymisestä huolimatta tavoitteena on että, harjoituksissa on vapautunut tunnelma ja sekä Peltolan koulun oppilaat, että Stadian opiskelijat kokevat tilanteen mielekkäänä ja hauskana.

Stadian opiskelijoiden osalta projektin tavoitteena on oppia itse uutta opettamisesta: miten toimia ryhmän kanssa, haasteisiin vastaaminen ja yhdessä opettaminen. Opiskelijoiden tavoitteena on saada työstä myös opintosuorituksia.

2. Projektin osittaminen ja vastuut

Projektiin on sovittu seuraavat osuudet: **Kummallekin musiikkiluokalle järjestetään luokan musiikkituntien mittainen oma konsertti+tapaaminen 2.11 ke.** Päivä aloitetaan tapaamisella koululla klo 8.30. Yhtyeitä opetetaan keskiviikkoisin musiikkituntien aikaan viikoilla 45-50, josta koulu saa myös käyttöönsä ohjelmistoa. **Oppilaat ja opiskelijat esiintyvät loppukonsertissa 19.12 ma klo 19.00 koulun auditoriossa.**

1. Konsertit

Oppilaita innostava yhteismusisointia esittelevä konsertti ensimmäisellä opetusviikolla. Konsertin ohjelmisto pyritään valitsemaan oppilaita kiinnostavalla tavalla ja ”konsertointiin” voi liittyä puhumista. Konsertissa pyritään antamaan esimerkkejä kamarimusiikkikokoonpanojen mahdollisuuksista. Konsertin yhteydessä tavataan oppilaat ja pyritään luomaan heihin onnistunut ja rento kontakti. Konsertin ja tapaamisen tavoitteena on herättää oppilaiden mielenkiinto projektia ja yhdessä soittamista kohtaan. Tapaamiseen voi sisältyä soitinten tsekkaamista, yhteissoitantoa ja oppilaiden mieltymysten kuuntelemista (esim. musiikkimieltymykset jne.). **Marjukka pyytää tapaamiseen luokkaorkesterit. Annu huolehtii mahdollisuuksien mukaan ensimmäisen konserttitapaamisen videoinnista ja se äänitetään auditorion äänityslaitteilla. Tapaamisessa sovitaan oppilaiden kanssa kurssin työskentely, yhtyeet ja ajat sekä heille voidaan antaa ohjelmistoa. Oppilaille/vanhemmille on sovitusti annettu tiedote, lomakkeen palauteosan oppilaat palauttavat Marjukalle. Oppilaille ja perheille lähti tiedotteen mukana konserttikalenteri sekä vapaalippukirje kolmella vapaalipulla/perhe.**

Loppukonsertti oppilaiden kanssa: Tavoitteena on yhdessä tekemisen ilmapiiri, joten opettajat voivat musisoida yhdessä oppilaiden kanssa. **Loppukonsertin äänittävät**

Siban teknologiaopiskelija osin harjoittelutyönään. Loppukonsertin ohjelma suunnitellaan tapaamisessa 29.11. ja sovitaan lopullisesti marraskuun loppuun mennessä. Konserttiin tulee myös Marjukan valmistamaa ohjelmaa. Konsertissa on musiikkituen glögitarjoilu. Annu tekee tiedotteen konsertista joulukuun puolivälissä musiikkiluokille jaettavaksi.

2. Opetus

Opetuskokeilun sisältö: tallennetaan videoimalla ja äänittämällä, työpäiväkirjoina ja tuntisuunnitelmina. Kaikki projektiin osallistuvat harjoittelevat käyttämään videokameraa. Videoinnista kysytty lupa vanhemmilta: kahta oppilasta ei saa näkyä videolla.

Opetuskokeilun vastaanotto: MITEN OPPILAILTA KERÄTÄÄN PALAUTETTA? MARJUKKA EHDOTTI OPPILAAN ITSEARVIOINTIKAAVAKETTA, JONKA OPISKELIJAT TEKISIVÄT PALAUTTEEN KERÄÄMISTÄ VARTEN. Anna ja Paula tekevät opinnäytetyön tästä.

Vastuut

Keskiviikon ensimmäiset koululle tulijat soittavat Marjukalle tai hakevat häneltä musiikkiluokasta (mat4 luokan vieressä) avaimet luokkiin, flyygeliin, telinevarastoon ja soitinvarastoon (sello todennäköisesti siellä). Myös vahtimestaria voi pyytää avaamaan luokkien ovia. Ensimmäisten opettajien/kuvaajien oltava paikalla 9.45.

Ne ensimmäisistä opettajista jotka eivät ole videointivastuussa järjestävät auditorion/luokan valmiiksi opetusta varten.

Ne jotka jättävät opetusluokkansa koulun käyttöön, siirtävät pulpetit, pöydät ja tuolit takaisin paikalleen.

Stadian video ja kasetit:

Videon tuovat ja pystyttävät auditorioon + tuovat kunkin kerran kasetit Essi/Minna (16.11, 30.11, 14.12) tai Anu/Anna (23.11, 7.12). Video valmiiksi siiheksi kun opetus alkaa klo 10.00. Videon saa konsan vahtimestarilta tiistaina klo 16.00 lähtien. Annu toimittaa tähän mennessä viikon kasetit vaksille. Videon saanti edellyttää sitä, että videon hakija sitoutuu kirjallisesti huolehtimaan videosta. **Muista ottaa myös kasetit!** Samat tyypit hakevat Peltolan koulun vaksilta jatkojohtokelan.

Videon purkavat ja vievät konsan vaksille takaisin joko Soile tai Hanna. Video on luvattu takaisin ke klo 15.00 mennessä. Jatkojohtokela viedään Peltolan vaksille.

Kukin kuvaaja merkitsee kasettiin Peltola + päivämäärän ja tunnin alkamisen kellonajan + oman nimensä. Yhdelle kasetille äänitetään vain yhden tunnin aineistoa. Täydet kasetit toimitetaan Annulle opehuoneen lokeroon.

Peltolan koulun video:

Paula/Hanna huolehtivat että video on valmiina mat1 luokassa kun opetus alkaa klo 10.00. Videon saa vahtimestarilta tai soittakaa opettajalle.

Anna/Paula huolehtivat videon viimeisen tunnin jälkeen Peltolan vaksille.

3. Ohjelmisto

Kunkin ryhmän soittamat ohjelmistot. Huolehdistaan siitä, että kullekin yhtyeelle on tarpeeksi helpohkoa sekä jotakin vaikeampaa optiota ohjelmistoa nuotteina. Pyritään etsimään myös jouluisia ohjelmistoa. Tarvittaessa käytetään apuna koulun laulukirjoja sekä toivelaulukirjoja.

Muuta näille ryhmille sopivaa ohjelmistoa.

Ohjelmistoa kerätään omista vanhoista arkistoista, nuotteina opettajilta sekä kirjastosta.

Koulun ohjelmistoon voi tutustua 2.11 aamulla. Marjukalla on Joulun Toivelaulukirja, oppilaat käyttävät musiikkituntien kirjanaan Musiikin mestarit – sarjaa. Tarvittaessa sovitetaan ja etsitään tähän Markon tuki. Kunkin yhtyeen vastuhenkilö on vastuussa oman yhtyeensä ohjelmistosta. Hyvä olisi, jos tässä pystyy hyödyntämään opettajaparin tai muita samanlaisia yhtyeitä opettavien projektilaisten osaamista.

OPETTAJILLA OLTAVA HIHASSA MYÖS SARJA YHTEISSOITTOHARJOITUKSIA ENSIMMÄISELLE JA MUILLEKIN TUNNEILLE!

ANNUN HAALIMAA MATERIAALIA VOI KÄYDÄ KATSOMASSA ANNUN TYÖHUONEESSA

3. Projektiorganisaatio

Vastuhenkilö Stadiassa: Annu Tuovila

Yhteyshenkilö Peltolan koululla: musiikkiluokkien opettaja Marjukka Mäyry

Resurssihenkilöitä: Tapani Heikinheimo -ryhmäopetus, Marko Puro -sovitukset, Kristiina Peltonen -projektitöiden ohjaus

Opiskelijat

Anu Kosonen, Minna Mustonen, Paula Nurminen, Hanna Raiskio, Essi Toivonen, Anna Tötterström, Soile Ylivuori

4. Aikataulu- ja resurssisuunnitelma

Projektin suunnittelu Ruoholahdessa

Yhteinen suunnittelu tarvittaessa aina hankepaja-aika ti klo 11.30-13.30 lk 232. Annu vastaa projektin toteuttamisesta ja opinnäytetyöosuuksista. SEURAAVA TAPAAMINEN 29.11 KLO 11.30

Projektin toteutus Peltolan koululla

Käytettävissä 31.10-13.11 välinen aika, käytännössä viikot 44-50.

Opetuspäivä on keskiviikko. **Tunnit alkavat ja loppuvat seuraavasti: aamupäivällä 10.00-10.45 ja 11.00-11.45; iltapäivällä yhteistunti 12.15-13.45.**

Periaate on se, että projektiin osallistuvat oppilaat ovat joko yhteismusisointitunnilla tai harjoituksissa aina keskiviikon musiikkituntinsa heille määritellyn osuuden ajan. Opetus ja harjoitukset voidaan järjestää siten kuin pedagogisen työskentelyn kannalta on järkevää.

Marjukka voi tarvittaessa auttaa käytännön kysymyksissä, mutta ei varsinaisesti osallistu projektin opetukseen.

Työnjaon periaatteena on se, että jokaisella vastuuyhtye sekä yhteisopetusta mahdollisimman mielekkäällä ja oikeudenmukaisella tavalla. Läpi kurssin kullakin yhtyeelle samana pysyvä vastuuopettaja, joka aina tiettyyn aikaan paikalla. Lisäksi kunkin yhtyeen vastuuopettajan apuna toinen opettaja, mahdollisimman pysyvät työparit. Lisäksi seuraavat ajat oppilaiden osalta samat joka viikko muuten mutta Soilen kanssa sovitaan vielä millä viikoilla mukaan tulevat klarinetit ja fagotti. Koska Soile tekee projektissa ainoastaan työharjoittelua ja hänellä on muutenkin jo kaksi laajaa vastuuyhtyettä, hän ei osallistu muiden yhtyeiden opettamiseen.

5. Projektin taloussuunnitelma

Hankkeen rahoitus tulee suunnitteluvaiheessa Stadian T&K –rahoituksesta. Opiskelijoiden palkkio on 108 euroa, lisäksi äänityksestä maksetaan saadun tarjouksen mukaisesti. Opinnäytetyön hankesopimukset tehdään koulun rehtorin kanssa. ANNU HOITAA NÄISTÄ POHJAT KUNTOON 30.11 mennessä.

6. Hankintasuunnitelma

Pianon viritys. Marjukka hoitaa ennen loppukonserttia. Nuotteja voi kopioida Peltolan koulun laskuun. **Nuotteja ei kopioida opetustunnin aikana. Nuottitelineet, selloalustat ja bassoalusta sekä jakkara löytyvät koululta.** Varmistetaan tapaamisessa soitinten kunto ja sovitaan Marjukan kanssa jos soittimiin tarvitaan jotakin hankintaa. Koulussa on soittokunnossa oleva täysikokoinen sello, huiluja, klarinetteja, saksofoneja sekä rytmisoittimia.

7. Tiedotussuunnitelma

Projektisuunnitelma ja sen esittely koulun rehtorille ja opettajalle. ANNU HOITAA. Hankesopimukset koulun kanssa tietyistä opinnäytetyötuotoksista. ANNU VALMISTEE OPISKELIJOIDEN KANSSA JA VIE PROSESSIN SITTEN PÄÄTÖKSEEN.

Aikataulu ja sisältötiedotteet oppilaille. Tärkeää tiedottaa ensi sijaisesti oppilaille itselleen. **Oppilaille ja vanhemmille tiedote ennen syyslomaa sekä tiedote ja ohjelma loppukonsertista.**

- Projektin raportointi ja esittely
- Soveltavan projektin lopputuotteena
 - Annun esittelypapereina
 - Annun loppuhankeraporttina
 - Opinnäytetöinä

8. Projektin riskien ja ongelmien arviointi

Projektin onnistumisen keskeiseksi riskitekijäksi muodostuu ohjelmisto. Se ei saa olla liian laaja tai liian vaikea, jolloin käytettävissä oleva harjoittelu-aika loppuu. Ohjelmisto ei myöskään saa olla liian helppo, jolloin oppimistavoitteet vesittyvät ja mielenkiinnon katoaminen voi olla uhkana. Ongelmaa voidaan vähentää niin, että kuunnellaan etukäteen oppilaiden soittoa (esimerkiksi ensimmäisessä yhteistapaamisessa ja tarvittaessa koulun orkesteria). Voidaan myös haastatella oppilaita ensimmäisessä

tapaamisessa. Pyritään myös selvittämään ovatko oppilaat musiikkiopistossa ja voidaanko olla yhteistyössä soitonopettajien kanssa, mikä voi kuitenkin käytännössä olla hankalaa. Ohjelmistoa pyritään myös löytämään runsaasti ja valmiiksi stemmoitettuna.

Toinen riskitekijä on oppilaiden omaehtoinen harjoittelu, onko mahdollista saada oppilaita harjoittelemaan yksin tai ryhmissä? Ohjelmistovalinnassa kannattaa lähteä siitä oletuksesta, että ohjelmisto valmistuu, vaikkeivät oppilaat harjoittelisikaan. **Koululta voidaan järjestää tilaa, että yhtyeet voivat halutessaan harjoitella omin päin esim. koulun jälkeen.** OSA OPETUKSESTA VOI OLLA ENEMMÄNKIN OHJATTUA HARJOITTELUA: OPETETAAN HARJOITTELEMAAN YHDESSÄ.

Projektin onnistumisen kannalta tärkeä tekijä on harjoitusten ilmapiiri: ei saa olla ahdistavaa, ketään ei torjuta. Työrauha tulee olla: ei saa olla kaaosta, eikä muuta toimintaa samassa tilassa. Myös täsmällisyyteen tulee kiinnittää huomiota, sekä oppilaiden, että Stadian opiskelijoiden: ei saa olla epätäsmällisyyttä ja ilmapiiri ei saa olla kiireinen ja hermostunut.

Projektissa on myös hyvä varautua siihen, että oppilaat eivät osan aikaa tai lainkaan osoita paljoakaan kiinnostusta opetusta tai esimerkiksi mitään ns. klassista musiikkia kohtaan...

Kaksi konserttia sisältävät omat riskitekijänsä. Seuraaviin seikkoihin tulee kiinnittää huomiota suunnittelussa: huonosti valmisteltu ohjelma (vrt. ohjelmisto), liian äänekkäs yleisö, stressaantuneita ihmisiä, huonot käytännön järjestelyt.

9. Projektidokumentointi- ja jakelusuunnitelma

Projekti dokumentoidaan sekä projektiraporttien että opinnäytetöiden muodossa.

10. Ajankohtaisia tehtäviä

- ANNU HOITAA REHTORIN KANSSA TARVITTAVAT OPINNÄYTESOPIMUKSET 30.11 KLO 8.30
- ANNU HOITAA MAKSATUKSEEN PALKKIOT.
- ANNU VARMISTAA STADIAN VIDEON LAINAAMISEN JÄRJESTELYT.
- OPISKELIJAT VARMENNETTAVAT LOPPUKONSERTTIOHJELMAN, YHTEISSOITTOHARJOITUKSIA JA OHJELMISTON.
- ANNU VARMISTAA KOULUN TILAJÄRJESTELYT.
- ANNU HIOO OPINNÄYTETÖIDEN SUUNNITELMIA/SOPIMUKSIA KUNTOON KYSEISTEN TEKIJÖIDEN KANSSA.
- OPISKELIJAT LASKEVAT ANNUN VARMENNETTAVAKSI PROJEKTIN TYÖHARJOITTELUTUNNIT.
- KONSERTTITIEDOTE M USIHKILUOKKIEN OPPILAILLE 12.12 MENNESSÄ MARJUKALLE, PALAUTUS 14.12.
- TIEDOTEPAPERI PROJEKTILAISILLE KONSERTTIJÄRJESTELYISTÄ JA PALAUTEKESKUSTELUSTA 29.11 TAPAAMINEN
- PURETaan TÄHÄNASTINEN OPITTU JA ONGELMAT
- VIDEOINTIKÄYTÄNTÖ JA MERKINNÄT
- SOVITAAN KONSERTTIOHJELMA, TILANTEEN KULKU JA MATERIAALIT
- SOVITAAN PALAUTEENKERUUTAKTIikka JA MITEN TIEDOTETAAN
- SOVITAAN ETEENPÄIN OPINNÄYTETÖITÄ JA TEHDÄÄN NIIDEN HANKESOPIMUSPOHJIA

Arvoisat Peltolan koulun musiikkiluokkien oppilaat ja vanhemmat!

Stadian musiikin koulutusohjelman opiskelijat pitävät koulun toisella jaksolla pienyhtyekurssin 7A- ja 8A-luokan oppilaille. Opetus toteutetaan keskiviikon musiikkituntien aikana. Kurssi alkaa Stadian opiskelijoiden konsertilla keskiviikkona 2.11 (musiikkitunnilla) ja kurssille osallistuneet oppilaat ja opiskelijat esiintyvät 19.12 klo 19.00 koulun auditoriossa. Kurssi on valmisteltu yhteistyössä musiikinopettaja Marjukka Mäyrin kanssa.

Pienyhtyekurssi kuuluu Stadian BaRokkia ja KaMuja –hankkeeseen. Hankkeella tuodaan koulujen ja musiikkioppilaitosten opetukseen sellaisia opetuspaketteja, joita oppilaitokset eivät pysty normaalitoimintansa puitteissa toteuttamaan. Peltolan kurssin tavoitteena on tutustuttaa oppilaita kamarimusiikkiin ja antaa heille välineitä soittaa pienyhtyeessä.

Kurssin opettajat ovat kolmannen ja neljännen vuoden musiikkipedagogiopiskelijoita, jotka valmistuvat soitonopettajiksi. Peltolan koulun kurssi on osa opiskelijoiden työharjoittelua. Samalla he keräävät aineistoa ja ohjelmistoa opinnäytetöitään varten.

Kurssin opetus- ja konserttitilanteet videoidaan opetuksen kehittämiseksi ja opinnäytetöissä tutkittavaksi aineistoksi. Lisäksi kurssilta kerättyä aineistoa voidaan raportoida BaRokkia ja KaMuja –hankkeesta kerrottaessa. Opetuksen videointi on tavallista ja tarpeellista musiikkialan ammattiopiskelussa.

Koulun oppilaiden henkilötietoja ei kerrota videolla/äänitteellä tai muutenkaan kurssista raportoitaessa. Mikäli vanhemmat eivät anna lupaa siihen, että oppilas esiintyy kurssivideolla, video käsitellään siten että ko. oppilasta ei voi tunnistaa.

Lisätietoja saa tarvittaessa projektipäällikkö Annu Tuovilalta Annu.Tuovila@Stadia.fi (050-4927348). Musiikin koulutusohjelman toimintaan voi tutustua osoitteessa www.stadia.fi avaamalla kulttuuri- ja palvelualan linkistä aukeavasta valikosta musiikkilinkin.

Tervetuloa konserttiin 19.12 ja musiikin koulutusohjelman konsertteihin!

Tiedotteen alaosa palautetaan ti 18.10 mennessä

leikataan-----

Olen saanut tiedotteen

Olen saanut konserttikalenterin ja vapaalippukirjeen

Lapseni **ei saa** näkyä videolla

Oppilaan nimi ja huoltajan allekirjoitus:

Kysely Peltolan koulun yhteismusisointikurssista

21.12. 2005

nimi _____

instrumentti _____

yhtye _____

Lomakkeessa on sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymyksissä ympyröi kirjain, joka vastaa eniten ajatuksiasi. Avoimissa kysymyksissä vastaa omin sanoin.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja ne EIVÄT vaikuta musiikin arvosanaan (koulun henkilökunta ei näe niitä). Vastauksia saatetaan käyttää nimettömästi kurssista raportoidessa.

1. Miten tulit mukaan yhteismusisointikurssille?
 - a. yhteismusisointi kiinnostaa minua
 - b. kaverinikin menivät
 - c. opettaja käski
 - d. instrumenttiani tarvittiin
 - e. jotenkin muuten, miten

2. Miten kurssin yhtyeesi muodostui?
 - a. opettaja muodosti yhtyeen
 - b. halusimme itse tämän yhtyeen
 - c. yhtye muodostui jotenkin muuten, miten

3. Oliko sinulle tuttua se, että paikalla oli useampi soitonopettaja yhtä aikaa?
 - a. minua on opettanut monta kertaa useampi soitonopettaja yhtä aikaa
 - b. minua on opettanut joskus useampi soitonopettaja yhtä aikaa
 - c. minua ei ole koskaan opettanut useampi soitonopettaja yhtä aikaa

4. Oliko opetus mielestäsi monipuolisempaa kuin yhden soitonopettajan ohjauksessa, koska paikalla oli useampi opettaja yhtä aikaa?
 - a. ei yhtään monipuolisempaa
 - b. vähän monipuolisempaa
 - c. selvästi monipuolisempaa

5. Jos opetus oli mielestäsi monipuolisempaa kuin yhden soitonopettajan ohjauksessa, niin kerro miksi?

6. Miten tuntien ilmapiiiriin vaikutti mielestäsi se, että paikalla oli useampi soitonopettaja yhtä aikaa?

7. Mitä asioita opettajat pitivät tärkeinä, kun opettivat yhtyettänne?

8. Vaikuttiko tuntien kuvaaminen sinuun jotenkin?

a. kyllä, miten?

b. ei

9. Vaikuttiko vierailijoiden läsnäolo sinuun jotenkin?

a. kyllä, miten?

b. ei

10. Millä tavalla yhtyetunnit poikkesivat tavallisista Peltolan koulun musiikintunneista?

11. Millä tavalla yhtyetunnit poikkesivat omista soittotunneistasi?

12. Millaisena soittajana koet itsesi verrattuna muihin Peltolan koulun oppilaisiin?

- a. paljon parempana
- b. vähän parempana
- c. samantasoisena
- d. vähän huonompana
- e. paljon huonompana

13. Millainen soittaja haluaisit olla verrattuna muihin Peltolan koulun oppilaisiin?

- a. paljon parempi
- b. vähän parempi
- c. samantasoinen
- d. vähän huonompi
- e. paljon huonompi

14. Muuttuiko käsityksesi itsestäsi soittajana kurssin aikana?

- a. ei muuttunut
- b. koen itseni paremmaksi soittajaksi kuin ennen, koska

- c. koen itseni huonommaksi soittajaksi kuin ennen, koska

15. Koitko itsesi tasavertaiseksi muiden kanssa yhtyeessäsi?

- a. kyllä
- b. en, koska

16. Miten yhtyeessä soittaminen vaikutti kaverisuhteisiin yhtyeen sisällä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- a. tutustuin paremmin yhtyeessä soittaviin luokkatoverihini
- b. yhtyeeseen muodostui hyvä yhteishenki
- c. yhtyeemme kaverisuhteet huononivat
- d. ei vaikuttanut mitenkään
- e. jotenkin muuten, miten?

17. Minkä tasoisia yhtyeenne soittamat kappaleet mielestäsi olivat?

- a. ihan liian vaikeita
- b. aika vaikeita
- c. sopivia
- d. aika helppoja
- e. ihan liian helppoja

18. Kuinka mieluisia yhtyeenne soittamat kappaleet olivat sinulle?

- a. erittäin mieluisia
- b. ihan kivoja
- c. en osaa sanoa
- d. eivät kovin mieluisia
- e. ihan tyhmiä

19. Miten paljon uutta koit oppineesi kurssin aikana yhtyeessä soittamisesta?

- a. opin erittäin paljon uutta
- b. opin jonkin verran uutta
- c. en oppinut mitään uutta

20. Mitä uutta opit kurssin aikana yhteissoitosta?

21. Mitä uutta sait kurssin aikana omaan soittoosi?

22. Mitä mieltä olit kurssin kokonaiskestosta (6 viikkoa)?

- a. olisin halunnut kurssin olevan paljon pidempi
- b. olisi voinut olla muutama opetuskerta enemmän
- c. kurssin kesto oli sopiva
- d. olisi voinut olla muutama opetuskerta vähemmän
- e. olisin toivonut, että kurssi olisi loppunut paljon aiemmin

23. Kurssilla tunti oli kerran viikossa. Mitä mieltä olit siitä?

- a. olisi ollut hyvä, jos tunnit olisivat olleet useampana päivänä viikossa
- b. mielestäni kerran viikossa oli sopivasti
- c. tunnit olisivat voineet olla harvemmin

24. Millaista kurssille osallistuminen oli?

- a. todella hauskaa
- b. ihan mukavaa
- c. ei erityisen hauskaa tai ikävää
- d. melko ikävää
- e. silkkaa ajanhukkaa

25. Osallistuisitko samanlaiselle kurssille, jos sellainen järjestettäisiin koululla?

- a. osallistuisin todella mielelläni
- b. saattaisin osallistua
- c. en osaa sanoa
- d. todennäköisesti en osallistuisi
- e. en missään tapauksessa osallistuisi

26. Jos samanlainen kurssi järjestettäisiin Peltolan koululla, miten haluaisit muuttaa sitä?

27. Menisitkö kuuntelemaan vapaa-ajallasi kamarimusiikkikonserttia?

- a. menisin todella mielelläni
- b. saattaisin mennä
- c. en osaa sanoa
- d. todennäköisesti en menisi
- e. en missään tapauksessa menisi

Kiitos vastauksestasi, se on meille arvokas.
Hyvää joulua ja iloisia musisointihetkiä! J

Terveisin Paula ja Anna

MUISTIO PELTOLAN PALAUTEKESKUSTELUA 21.12. VARTEN

Ennen lomakkeen täyttämistä kerro, etteivät vastaukset vaikuta musiikinnumeroon, eivätkä opettajat ja vanhemmat näe niitä!!

Käsiteltäviä asioita

Olivatko oppilaat soittaneet aikaisemmin kamarimusiikkia? (määrittele mitä se tarkoittaa, jos eivät tiedä) Jos ovat, niin ovatko oppineet siihen nähden uutta? Oliko hauskempaa/tyhmempää kuin aikaisemmin?

Mitä oppilaat tiesivät kurssista etukäteen, mitä opettaja oli kertonut? Jos oppilailla oli joitain ennakkokäsityksiä, toteutuivatko ne?

Ensimmäinen konsertti; jäikö siitä mitään mieleen? Miltä konsertin kesto tuntui, liian pitkä/lyhyt? Jaksoiko kuunnella vai häiritsikö jokin keskittymistä? Olivatko kappaleet mielenkiintoisia tms.?

Oma konsertti, miltä tuntui esiintyä? Olisiko ollut parempi, jos konsertissa olisi ollut pelkkää kamarimusiikkia (ei olisi tarvinnut keskittyä mahdolliseen kahteen esiintymiseen)? Olisivatko oppilaat halunneet muuttaa jotain konsertin suhteen? (kesto, paikka, yleisö, kappaleet...)

Mitä mieltä tiloista, joissa harjoiteltiin? Häiritsikö jokin mahdollisesti tunnin kulkua?

Ja sitten mitä vaan mieleen tulee

**Kysely Peltolan koulun yhteismusisointikurssista
ja videon katselusta
7.4.2006**

nimi _____

instrumentti _____

yhtye _____

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja ne EIVÄT vaikuta musiikin arvosanaan (koulun henkilökunta ei näe niitä). Vastauksia saatetaan käyttää nimettömästi kurssista raportoidessa.

1. Mitä mieltä olet siitä, että videon katselu järjestettiin?

2. Oliko videon katselu mielestäsi tarpeellista?
a. kyllä, miksi?

b. ei, miksi?

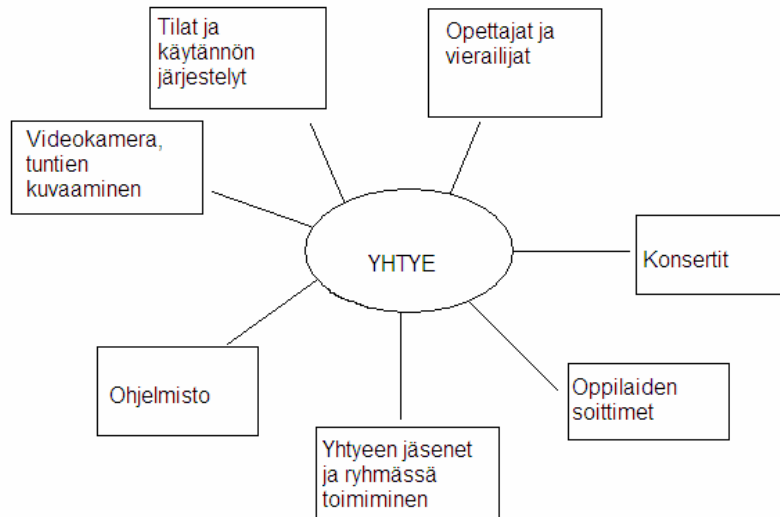
3. Miltä tuntui katsoa yhtyettäsi videolta?

4. Minkälaisia havaintoja teit yhtyeestäsi videolta?

5. Olen kurssin jälkeen
- a. soittanut kamarimusiikkia saman yhtyeen kanssa kuin kurssilla
 - b. soittanut kamarimusiikkia eri yhtyeen kanssa kuin kurssilla
 - c. halunnut soittaa kamarimusiikkia, mutta en ole vielä saanut tilaisuutta
 - d. käynyt kamarimusiikkikonsertissa
 - e. halunnut käydä kamarimusiikkikonsertissa, mutten ole vielä päässyt
 - f. en ole ollut missään tekemisissä kamarimusiikin kanssa

Kiitos vastauksestasi ja hyvää kevään jatkoa! J

OPPIMISEEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Muistio opettajien haastatteluja varten

- Mitä ryhmiä opetat? Oppilaat, soittimet, ohjelmisto, konserttikappaleet
- Tavoitteet ennen projektia ja nyt: eri tavoitteiden tärkeysjärjestys, ovatko tavoitteet muuttuneet ja miksi?
- Miten tunti tyypillisesti etenee: millaisia ja paljonko asioita tehdään, missä järjestyksessä?
- Tuntien ilmapiiri: onko vaikeaa saada oppilaat rauhoittumaan tai osallistumaan?
- Tunnin intensiivisin hetki?
- Miten oppilaat tulevat keskenään toimeen, onko jonkinlaisia rooleja?
- Miten toimii, kun paikalla on useampi opettaja? Ovatko oppilaat reagoineet jotenkin siihen, että paikalla on useampi opettaja? Suunnitteletteko tunteja etukäteen?
- Käytännön järjestelyt
- Kappaleet: ovatko sopivan tasoisia, tykkäävätkö oppilaat, saivatko itse vaikuttaa kappalevalintoihin?
- Onko konserteista tullut jotain palautetta?
- Vaikuttiko vierailijoiden (Annu ja Tapani) läsnäolo oppilaisiin jotenkin?
- Mitkä ovat olleet suurimpia haasteita?
- Mikä on ollut parasta ja huonointa kurssilla?

Haastattelurunko, Marjukka Mäyry

Miten ryhmät valittiin?

Onko ennen ollut kursseja/projekteja, joihin osa oppilaista on päässyt mukaan ja osa ei?

Miten yhteismusisointikurssi niveltyy Peltolan koulun opetussuunnitelmaan?

Millaisia koulun musiikkitunnit tyypillisesti ovat? Millä luokilla on luokkaorkesteri?

Mitkä ovat tärkeimmät tavoitteesi musiikinopetuksessa? Suurimmat haasteet?

Minkälaista palautetta oppilailta/vanhemmilta tuli kurssin aikana? Entä kurssin jälkeen?

Onko konsertista tullut palautetta oppilailta tai vanhemmilta?

Entä Marjukan oma palaute?